VDP BULLETIN

VERENIGING DOCUMENTATIE PRENTBRIEFKAARTEN

nr. 68

kwartaaluitgave

achttiende jaargang nr. 2

APRIL 2001

Uitgave: Vereniging Documentatie Prentbriefkaarten

Het VDP Bulletin is het Verenigingsblad van de V.D.P. en verschijnt 4 maal per jaar. Leden ontvangen het Bulletin gratis. Het lidmaatschap van de V.D.P. kost *f* 50,-- per jaar. (Voor bedrijven en organisaties *f* 75,-- per jaar). Nadere informatie kunt U inwinnen bij de secretaris van de V.D.P.

© copyright VDP

Voorzitter:
R.Klompmaker
Kanaalweg 126
2584 CN Den Haag
tel.070-3542790

Secretaris/Administratie:
H.H. Muller
Langswater 64
1069 TR Amsterdam
tel.020-6104111
Email:hhmuller@planet.nl

Penningmeester:
Mevr.E.v.d.Berg-Stevens
Nijvergouw 73
1352 CG Almere-Haven
tel.036-5349478

Redactie:
Redactie V.D.P.
Kanaalweg 126
2584 CN Den Haag

Bestuurslid:
Mevr.N.H.Stoffer
Stadionweg 204 I
1077 TD Amsterdam
tel.020-6790452

Bestuurslid:
J.Bouwman
Poelestraat 38 I
9712 KB Groningen
tel.050-3125976

Bestuurslid:
J.v.d.Kamp
Tramweg 50
9422 BL Smilde
tel.0592-415033

Bestuurslid:
J.Wasmus
Elzenbos 17
4191 MR Geldermalsen
tel.0345-574842
Email:nicolaas@worldonline.nl

Girorekening:
nummer: 2147118
t.n.v. Penningmeester
Ver.Doc.Pbktn, Almere

INHOUDSOPGAVE **blz.**

- Voorzitter	1
- Bestuursmededelingen	2
- Op ontdekkingsreis	3 - 8
- 8e Free Card dag 27 mei	9
- Een speurtocht in de puinhopen	10 - 13
- Het Bij-Bakje	14
- Vragenrubriek	17
- Toentertijd 21	18 - 19
- Rijmpjes van B. Jacobs	20 - 21
- Onderlinge Contacten	22
- Belgische Vluchtelingen	23 - 25
- Wie weet waar	26 - 27
- Zo kan het gebeuren	28
- Klein Formaat	29 - 31
- www.prentbriefkaarten.com	32 - 34
- Ledenvergadering 14 april	37
- Financieel verslag 2000	38
- Beursagenda	39 - 40
- VDP Festival 2000	40

ADVERTENTIES
Advertenties kunnen opgenomen worden voor een jaargang (= 4 nrs.) De tarieven bedragen:
hele pagina *f* 330,--, halve pagina *f* 175,--, kwart pagina *f* 100,--, achtste pagina *f* 55,--. Voor de achterpagina bedraagt het tarief *f* 440,--.
De tarieven gelden dus voor 4 plaatsingen.
Opgaven en informatie bij de voorzitter of penningmeester.

AFBEELDING VOORPAGINA
Reclamelitho van de Rotterdamsche Lloyd.
Ontwerp van Jos Rover.
Gedrukt door Lith: Emrik & Binger Haarlem
Op de achterzijde van de kaart staat een wervende tekst voor de Vacantie-reizen van de firma Ruys & Co.

WEBSITE GEUPDATED!

Na het opstarten van de VDP website:

www.prentbriefkaarten.com

is het lange tijd stil geweest en is aan de website niets meer gedaan als gevolg van verschillende omstandigheden. Mijn oproep in VDP Bulletin nummer 66 heeft uiteindelijk geresulteerd in de toezegging van bestuurslid Jan Wasmus om een en ander op te pakken en te regelen. Kort voor het verschijnen van dit Bulletin heeft hij het bestuur laten zien, wat hij allemaal heeft opgezet en er is reeds een afspraak gemaakt met onze provider om zijn aanpassingen te gaan verwerken. Als alles volgens plan verlopen is, is onze website nu geupdated en moet U hem beslist regelmatig bezoeken, omdat Jan voornemens is de site zeer regelmatig te actualiseren (toevoegen aan favorieten!).

Voor de mensen, die met dit nieuwe fenomeen nog niet vertrouwd zijn, is aan de organisator van het VDP Festival de suggestie gedaan om een computer-opstelling te realiseren, zodat iedereen er op het Festival naar kan kijken. Maar dat speelt pas in september. Eerst krijgen we de voorjaarsledenvergadering en de 8e Free Card dag in Beusichem op 6 mei 2001.Voor beide evenementen treft U in dit Bulletin de convocatie aan.

Met de VDP uitgave over de prentbriefkaarten van Rie Cramer ben ik al een aardig eind gevorderd. Dit belooft een mooie uitgave te worden.
Afgesproken is evenwel, dat het "Handboekje voor de beginnende verzamelaar" op het VDP Festival wordt gepresenteerd. Daarom zal na het afronden van deel 8 van de Gratis Kaarten registratie mijn aandacht daar eerst aan gewijd worden.

Uit het bovenstaande kunt U opmaken, dat het allemaal niet vanzelf gaat en daarom ben ik zeer verheugd, dat de VDP website **www.prentbriefkaarten.com** nu geheel verzorgd gaat worden door Jan Wasmus.

Uw voorzitter

René Klompmaker

BESTUURSMEDEDELINGEN

VDP PROGRAMMA 2001

LET OP!! In verband met Moederdag op 13 mei 2001 is de 8e Free Card dag te Beusichem verplaatst naar **27 mei 2001.**

- 14 april 2001 Voorjaarsledenvergadering te Amersfoort
- 27 mei 2001 8e Free Card dag te Beusichem
- 22 september 2001 VDP Festival te Barneveld
- 24 november 2001 Najaarsledenvergadering te Amersfoort

- 23 maart 2002 Open Dag Atlas Thierens te Barneveld

VERSIERDE TRAM in ROTTERDAM

Het actieve VDP lid mevrouw D. v.d. Burgh-de Jonge verraste de redactie met een kopie van een geweldige kaart met daarbij een krantenartikel uit "Het Vrije Volk" van 16 september 1965. Een gedeelte van de onderstaande kaart werd als illustratie bij het artikel gebruikt.
Dit is voor Piet van Beers het overtuigende bewijs, dat zijn conclusie juist was (zie VDP Bulletin nr.57 blz.11). De bovenste kaart op die pagina hoort duidelijk bij de opnamen, die gemaakt zijn op 19 september 1905, toen in Rotterdam de eerste electrische tram ging rijden.

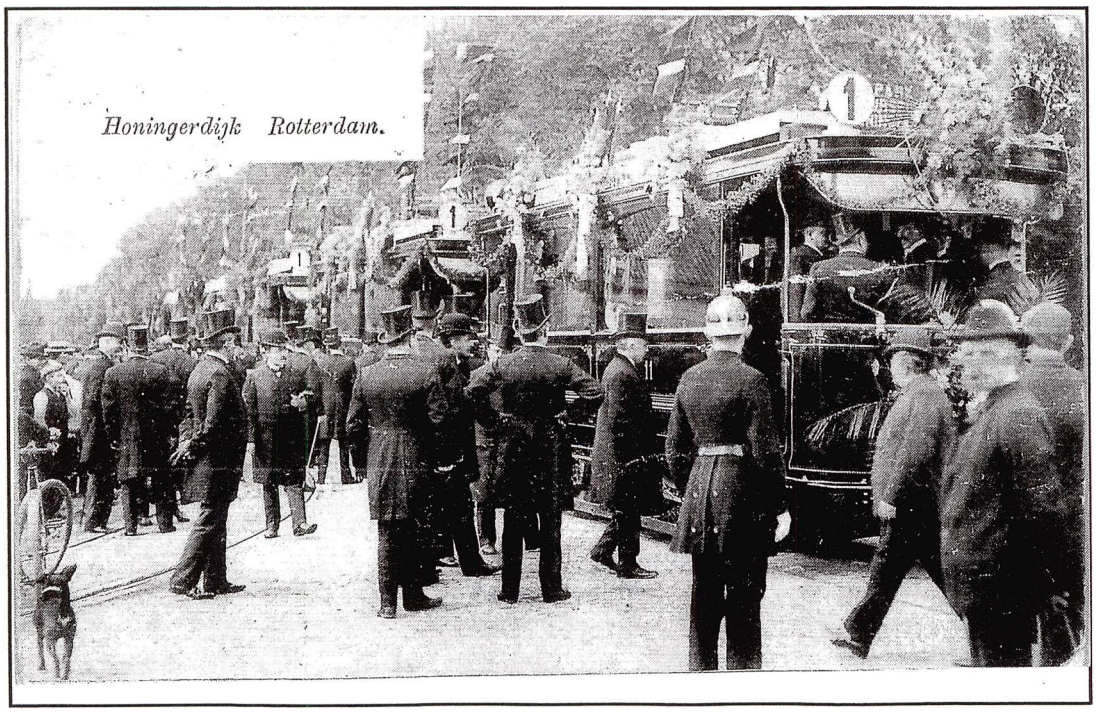

OP ONTDEKKINGSREIS IN DE EIGEN VERZAMELINGEN

De lezers van het Bulletin weten dat ik de beide delen van de Encyclopedie van de Nederlandse Prentbriefkaart van harte verwelkomd heb en iedereen aanspoorde om zijn of haar bijdrage te leveren aan een verdere uitbreiding van de vastgelegde gegevens. Pas als vele leden van V.D.P. hun aanvullingen en/of nieuwe gegevens over uitgevers, drukkers, fotografen, ontwerpers etc. hebben ingestuurd mogen we echt van ONZE encyclopedie spreken. En ik verzeker u dat auteur H.J. Haverkate allerminst bezwaar tegen die toe-eigening heeft, integendeel, hij juicht dat van harte toe.
Om het niet bij mooie woorden te laten ben ik mijn eigen verzamelingen eens opnieuw en grondiger dan voorheen gaan bekijken. Dat werd een ware ontdekkingsreis en ik kan U aanbevelen zelf ook eens zo'n reisje te maken.

Dank zij de encyclopedie krijgt U veel extra informatie over de kaarten die U heeft. Maar U zult ongetwijfeld op Uw kaarten ook namen en beeldmerken tegenkomen die U (nog) niet terug kunt vinden, die nog onbekend zijn. En op dat moment kunt U Uw waardevolle bijdrage leveren door zo'n kaart met onbekende informatie even aan beide zijden te copiëren en deze op te sturen naar het secretariaat van onze vereniging.
Toegegeven, het is best een beetje werk als U een paar aardige verzamelingen heeft. Maar het plezier van het opnieuw bekijken van Uw kaarten en de voldoening die het geeft aan de kennis van Uw medeverzamelaars bij te dragen, wegen daar ruimschoots tegenop.

Ik heb een deel van mijn collecties bekeken waarbij ik dus steeds de encyclopedie raadpleegde om te kijken of de op de kaart voorkomende gegevens al bekend waren. Omdat ik nogal wat kaarten heb van Friese steden en dorpen kwam ik vele nog onbekende lokale uitgevers tegen, een paar beeldmerken en soms kon ik op basis van een jaartal op de kaart of een poststempel tot een nadere precisering komen van de periode dat een uitgever kaarten verkocht. Van heel veel lokale uitgevers heb ik maar één kaart en dan valt er helaas niet zo heel veel over te zeggen. Andere verzamelaars hebben misschien (veel) meer kaarten van die betreffende uitgevers en wanneer zij ook met hun gegevens op de proppen komen, valt er wellicht wat meer te vermelden in de toekomstige aanvullingen op de encyclopedie. Het zou goed zijn te weten in welke periode er kaarten werden uitgegeven en hoeveel dat er mogelijkerwijze zijn geweest.
Mag ik U een aantal voorbeelden geven van kleine uitgevers, vaak dorpswinkels, waarover nog weinig bekend is?

Afb,1 Friesche Boerendochter
Uitg. Dr. Trenkler nr.24991 (1904)

C.S. Dijkstra te Bozum waarvan ik slechts een kaart uit circa 1910 bezit.
W.W. de Jong, boekhandel te Balk. Ik heb een in 1954 gestempelde Jos Pe kaart.
R. Lammers te Drachten, waarvan ik een in 1908 gestempelde kaart heb van Olterterp.
Firma Ottema te Sloten (Friesl.). Ik bezit alleen een in 1965 gestempelde kaart.
J. Post te Wyckel. Van dit levensmiddelenbedrijf heb ik een jaren vijftig kaart.
G.J. Wester te Eernewoude. Alleen een in 1934 gestempelde kaart is mij bekend.

Bij het opnieuw bekijken van je kaarten doe je ook wel eens een intrigerende ontdekking. Van de meerkleurige kaart "Friesche Boerendochter" maakte ik een copie ten behoeve van de Trenkler-groep omdat deze kaart in 1904 onder nummer 24991 is uitgegeven door Dr. Trenkler Co., Leipzig en deze informatie misschien voor de heren Lem en Voskuilen interessant zou kunnen zijn. (afb.1)

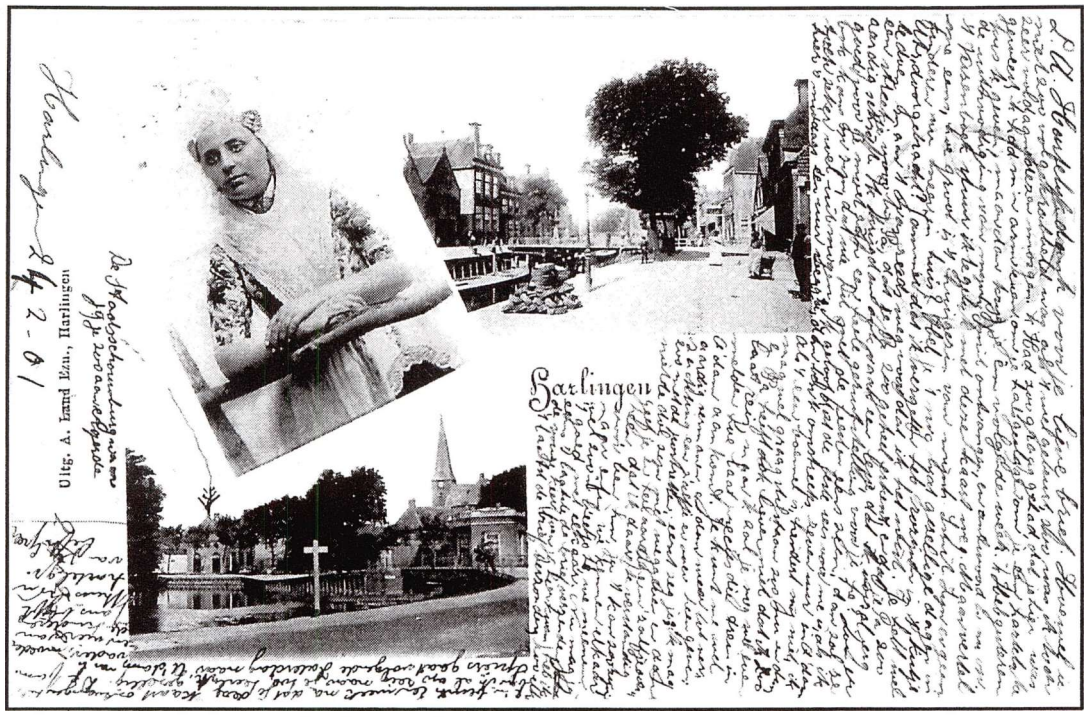

afb.2 Harlingen Uitg. A. Land Ezn, Harlingen (± 1901)

Kort daarna kwam ik een kaart van Harlingen tegen en zag ik dezelfde boerendochter op een kaart met drie groen gekleurde afbeeldingen, die is uitgegeven door A. Land te Harlingen. Het merkwaardige, althans voor mij, is dat de Harlinger kaart door de afzendster op 24-2-01 is gedateerd. De poststempels van Harlingen en Amsterdam zijn beide van 25 feb 01, doorslaggevend bewijs dat de kaart van begin 1901 of wellicht nog eerder dateert. Op de kaart is, behalve de naam van de uitgever en Harlingen in rode letters, geen enkele verdere aanduiding waaruit zou kunnen blijken dat de kaart bij Trenkler is gedrukt. En toch moet dat haast wel zo zijn omdat een van die drie afbeeldingen in 1904 klip en klaar wel door Trenkler is benut voor een eigen kaart waarop geen andere uitgever is vermeld.
De enig andere mogelijke conclusie die ik zou kunnen trekken is dat Trenkler na 1901 (een deel van) het archief van A. Land heeft overgenomen en zodoende de afbeelding in 1904 kon gebruiken voor een eigen kaart. Het lijkt me echter niet aannemelijk en nog minder, dat Trenkler de afbeelding "gejat" zou hebben. Wie kan hier nader licht over laten schijnen? (afb.2)

Ik heb de Harlinger kaart destijds gekocht omdat de voorkant zo dicht beschreven is. De tekst zal ik U niet onthouden: "L. A (dat moet staan voor Lieve A(nton?) want de kaart is gericht aan Weled. Heer A.H. Kooyker, 2e Helmersstraat 14 te Amsterdam). Hartelijk dank voor je lieve brief. Hoewel ie niet zoo vol gekrabbeld was als 't wel gebeurt, zoo was ik toch zeer voldaan dezen morgen. 'k Had zoo graag gehad, dat je hier was geweest, 'k had m'n armen om je hals geslagen om je een hartelijke kus te geven, maar dan krijg je 'm volgende week. 'k Heb gisteren de uitnoodiging van mijnh. Smit ontvangen, en antwoord er nu op. 't verzenboek stuur ik tegelijk met deze kaart weg. Maar vertel me eens, hoe groot is 't huisgezin van mijnh. Smit. Zijn er geen kinderen nu meer in huis? Heb je 't nog wat gezellige dagen in Utr. doorgebracht? Jammer dat ik vergeten heb rozijnen in 't kistje te doen maar 't was reeds weg voordat ik het wist. Je hebt wel een streekje voor bij Pa, dat je Pa zoo geheel erkent en dat je Pa zoo aardig schrijft. Ik krijg dan ook vaak een lesje, dat ik vooral erg goed voor je moet zijn een heele gerust-

stelling voor je hè? Zou er ook kans op zijn dat we dit met de feesten eens zien? Dan zal ze toch zeker wel uit mogen. Ik geloof dat de beste reis voor me is, als ik hier 's middags één uur wegga, dan ben ik omstreeks zeven uur in A'dam. Als 't een boemel is, hindert mij niets ik mag wel graag stilstaan zoo nu en dan en Pa heeft ook liever niet dat ik zoo laat reis, maar ik zal je nog wel even melden hoe laat precies die trein in A'dam aankomt. Je kunt me wel aardig vermanen, en dan weer tot verzachting een zalfje er over heen geven, zoo met de portretten; eerst zeg je: ik mag niet te dol zijn met weggeven en dan geef je er heel aardig een zalfje over heen, dat ik daar te verstandig voor ben hm, ja 't kan zoo zijn maar enfin we kennen elkaar wel zoo'n beetje hè we meenen 't goed met elkaar. Nu mag jij eens 't laatste de brief verzenden, de vorige keer toen jij hier kwam heb ik 't laatst de brief verzonden, zoo elk z'n beurt. Een week na dat je deze kaart ontvangen hebt ben ik al op reis naar je toe, heerlijk, gezellig. De fam. Spiers gaat volgende Zaterdag naar A'dam .... vader, moeder en vier van de kinderen. Jans blijft thuis. Nu hartel. Gr. Van je liefh. Greet".
Bij een pijltje dat wijst naar een gebouw op het plaatje linksonder schrijft Greet nog aan haar vriendje: "De Stadsschouwburg waar jij je zoo aan ergerde" en de datum 24-2-01.

Vele verzamelaars zullen zich niet aan de nauwelijks op de kaart zichtbare schouwburg ergeren, maar wel aan het feit dat deze zo volbeschreven is en de kaart daarom niet in de collectie willen hebben. Ik vind de kaart er juist een meerwaarde door krijgen, niet alleen vanwege de inhoud van het schrijven, maar vooral om het tijdsbeeld en het zo effectieve gebruik van de lege ruimte op de voorkant. Op de achterzijde van de kaart mocht voor 1905 geen tekst worden geschreven, maar voor het briefkaarttarief van 2 ½ cent mocht de afzender op de voorkant zoveel schrijven als hij of zij wilde. En onze afzendster wist op de beperkte open ruimte van de kaart méér te schrijven dan de meesten van ons in een hele brief.

Ik kwam ook weer de twee zeldzame fotokaarten tegen van een ongeluk. Volgens het potloodschrift op de ene achterkant gaat het om een tram ongeval bij Follega op de lijn Lemmer - Joure, terwijl de andere achterzijde nog vermeldt dat het een vrachtwagen betrof die in 1928 onder de tram kwam. Op de eerste foto zien we de locomotief der tram op zijn kop in een sloot liggen en op de andere foto een verbrijzelde vrachtwagen en enkele melkbussen. Beide opnamen zijn gemaakt door fotograaf G. Plantinga uit Lemmer en zijn stempel zegt "Nadruk verboden". (afb.3 en 4)
Follega ligt een kilometer of vijf van Lemmer en de fotograaf kon dus snel ter plaatse zijn om het spectaculaire ongeval te vereeuwigen. Aannemelijk is dat hij er een aantal afdrukken van maakte en die de volgende dag in zijn winkel ten verkoop aanbood.

Afb.3 Locomotief van de tram in de sloot Follega 1928 Foto: G. Plantinga

Afb.4 De melkwagen na de aanrijding Follega 1928 Foto G. Plantinga

De kaarten worden nog interessanter door wat er over dit ongeval te lezen stond in de Nieuwe Sneeker Courant van woensdag 18 juli 1928: "Botsing tussen auto en tram. Lemmer, 17 juli. De passagiers- en goederentram, die gisteravond 7.05 van Joure naar Lemmer vertrok, is om 7.30 aan de onbewaakte overweg bij de Hooidam tussen Lemmer en St. Nicolaasga in botsing gekomen met een geladen melkauto van de zuivelfabriek te Scharsterbrug. De 18-jarige chauffeur W. Koopmans van Doniaga, die de tram niet had zien aankomen, kreeg vrij ernstige verwondingen aan hoofd en linkerhand. In de passagierswagen waren geen passagiers, alleen de conducteur en reserve-conducteur, die tijdig uit dezen wagen, die geheel verbrijzeld werd, sprongen. De locomotief kwam op de kop in de sloot terecht, de machinist ging mede, doch wist zich te redden. De auto werd ook vernield en ligt aan de andere kant van den weg in de sloot. Hedenmorgen 9.20 was de weg weer vrij. De salonboot had gisteravond ½ uur vertraging".
Wat een geweldige meerwaarde geeft zo'n krantenbericht aan deze kaarten. Een lege passagierswagen, maar wel met TWEE conducteurs (één daarvan staat op de kaart), kom daar nu eens om bij de N.S. Een roekeloze, overmoedige knaap die het ongeval veroorzaakte; hij had best kunnen weten dat er om die tijd een tram passeerde, want Doniaga ligt vlakbij Follega en iedereen daar kende de tramtijden. Met de salonboot wordt ongetwijfeld de passagiersverbinding Lemmer - Amsterdam bedoeld, waarop de tram uit Joure aansluiting had.
Ik ken de situatie ter plaatse vrij goed omdat ik vaak op de fiets naar mijn grootmoeder in Doniaga ging en dan altijd dubbel zo goed uitkeek als normaal of er ook een tram aankwam. Want in die jaren vijftig, enige tijd voor het opheffen van de betreffende tramlijn, vond er in Follega weer een ongeluk plaats toen een auto onder de tram kwam en de zoon van garagehouder Frits Osinga uit Sneek daarbij om het leven kwam. Dat ongeval had veel indruk gemaakt en zal er ook mee te maken hebben dat ik deze prentbriefkaarten, ondanks de prijs, toch aanschafte.

Jeugdherinneringen, nostalgie, ze spelen toch wel een grote rol bij de keuze welke kaarten je verzamelt, althans bij mij.
Vandaar ook de aankoop van beide volgende kaarten van Rijs (Gaasterland) die van omstreeks 1950 zullen dateren. Op Paas- en Pinkstermaandag was Rijs het doel van de jeugd uit de Zuidwesthoek van Friesland. Daar werd gefietst en gewandeld in de lommerrijke bossen van Gaasterland en kwam je via het bos bij "Zee", zoals we dat noemden ondanks het feit dat de Zuiderzee inmiddels IJsselmeer geworden was. Vanuit drie richtingen fietste de jeugd in kolonnes naar De Driesprong die op de eerste kaart staat afgebeeld. Ik herinner me de witte "vreettent" rechts op de kaart nog heel goed, al was er toen nog geen "patatje oorlog" of een fricandel verkrijgbaar. Maar een gewoon patatje of een ijsje was toen echt nog iets bijzonders wat bij feest- en uitgaansdagen hoorde. (afb.5)

Afb.5 Driesprong, Rijs

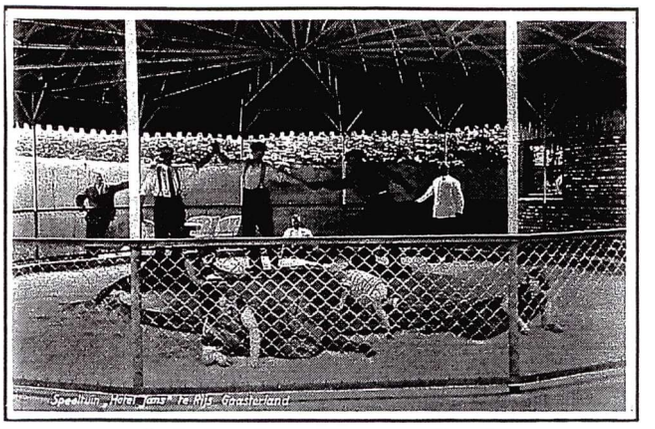

Afb.6 Speeltuin "Hotel Jans" te Rijs

Wij moesten vanuit Woudsend een kilometer of vijftien fietsen om in Rijs te komen. Je plantte je fiets ergens tegen een afrastering en 's avonds, of liever 's nachts, stond 'ie er nog, terwijl ik me niet kan herinneren dat we hem op slot zetten. Bij mooi weer ging je het bos in, op weg naar Zee, en werd er ijverig contact gelegd tussen de beide geslachten in de hoop veel later op de dag met z'n tweeën terug te kunnen fietsen.
Bij slecht weer was de speeltuin van "Hotel Jans", enkele honderden meter van de driesprong gelegen, zeer in trek. Het best herinner ik mij daarvan het zogenaamde "draaiend rad", een draaiende houten schijf die vanuit het middelpunt schuin afliep. Je moest daar opspringen tegen de draairichting in en dan proberen zo lang mogelijk overeind te blijven en op de juiste snelheid te lopen zonder er af te vallen. Vooral bij grote drukte botste je nogal eens met anderen en kon je gemakkelijk van het constant doordraaiende rad in het omringende zand vallen. Meestal bezeerde je je niet. (afb.6)
De prentbriefkaart van het draaiend rad toont helaas een geposeerde scène met o.a. twee bevallig maar volstrekt onnatuurlijk in het zand neergevallen dames en drie stoere kerels die niet echt op het rad lopen. Toch brengt de kaart dierbare herinneringen naar boven.

Natuurlijk heb ik beide laatste kaarten niet alleen ter illustratie vanwege mijn jeugdsentiment gekozen. Op de kaart van De Driesprong in Rijs komt namelijk onder de middellijn op de achterkant een fraai, mij overigens onbekend, beeldmerk voor. Ik heb het tot 400% laten vergroten opdat U hopelijk kunt lezen dat er onderaan de volgende woorden staan: "Altijd Juist Smaakvol, Doeltreffend". De betreffende kaart is uitgegeven door Van der Veer's Verkoophuis te Balk, maar hetzelfde beeldmerk komt ook voor op een kaart die door Jongsma's Geschenkenhuis in Balk is uitgegeven. (afb.7)
De koek is nog niet op, want onlangs kocht ik een sfeervolle fotokaart van een niet bij name genoemd Fries dorpje waarop min of meer hetzelfde beeldmerk voorkomt en dat ik ook tot 400% heb vergroot. (afb.8) U ziet dat het kroontje ontbreekt en de tekst "Altijd Juist Smaakvol, Doeltreffend" langs drie van de zijden van het vierkant is geplaatst. Vervolgens kwam ik ditzelfde beeldmerk, dus zonder kroontje,

Afb.7 Beeldmerk 400%

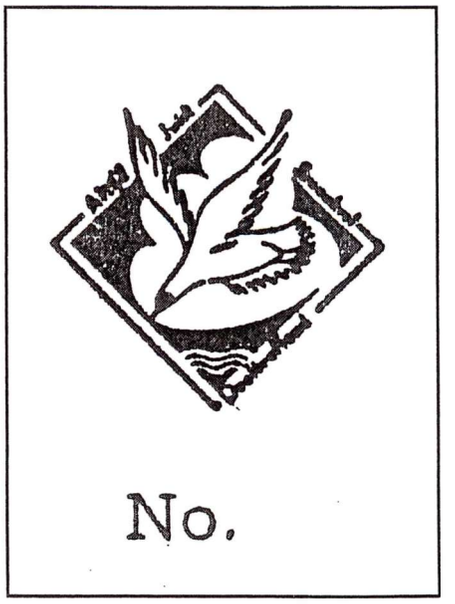

Afb.8 Beeldmerk 400%

ook nog eens tegen op een serie van minstens 10 kaarten getiteld "Op en oan 't wetter" (Op en aan het water). Deze serie is op ruw aanvoelend grauw karton vlak na de Tweede Wereldoorlog gedrukt hetgeen ook blijkt uit enkele afstempelingen uit 1946.
Daar al mijn kaarten op Friesland betrekking hebben, kom ik tot de voorzichtige conclusie, dat de beide beeldmerken afkomstig zullen zijn van een Friese drukkerij die wellicht het predikaat "Koninklijk" heeft verworven en toen o.a. een kroontje aan het beeldmerk toevoegde. Is dit te boud gedacht? Wie kan mij aan verdere informatie hierover helpen?

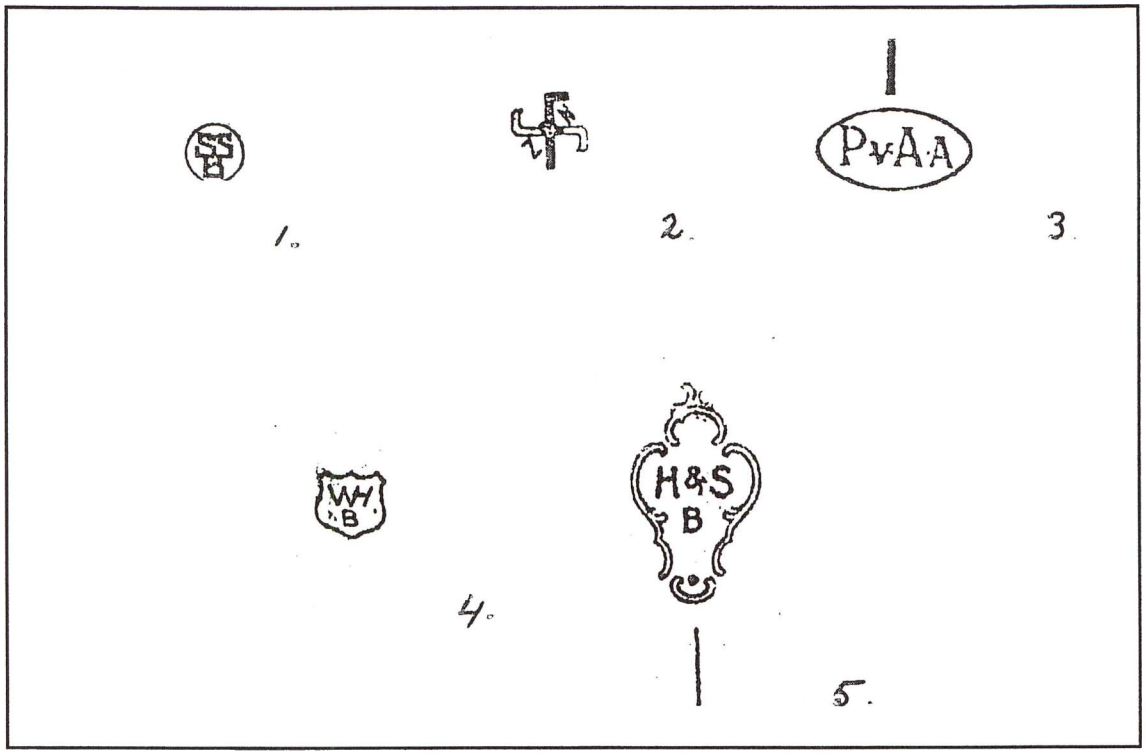

Afb.9 Vijf onbekende beeldmerken, vergroot naar 200%

Nu we het toch over beeldmerken hebben, zou ik U nog 5 niet in de encyclopedie voorkomende dergelijke voorbeelden willen laten zien die tot 200% zijn vergroot.

1. Komt voor links onderaan op een ingekleurde topografische kaart van Lemmer, gestempeld op 18.4.15 en uitgegeven door Schotsman & Kokje, vermoedelijk te Lemmer. In de cirkel staat S v S B.
2. Komt voor op een bruine Friesche Kleederdracht kaart, "Echte Photographie" staat in het postzegelkader vermeld, en de kaart is uitgegeven door Leonard Tijssen, Boekhandel, Nieuwestad 75 (te Leeuwarden). De letter Z en N zijn duidelijk zichtbaar, maar het kan zijn dat in het kruis van het beeldmerk een letter O staat.
3. Dit beeldmerk vond ik onderaan de middellijn van een op 25.X11.15 in Leeuwarden gestempelde kaart. De tweede A zou wel eens op een plaatsnaam kunnen slaan, Amsterdam?
4. Dit wapenschild met de letters WH B in het postzegelkader staat op een gekleurde reliëfkaart van een bokkenwagen met de woorden "Hartelijk Gefeliciteerd". Deze kaart is inmiddels naar Frankrijk afgereisd.
5. Op een fantasiekaart met bokkenwagen (ja, inderdaad, ook in zuidelijke richting vertrokken) die in Hoorn op 28.3.1923 werd gestempeld kwam ik dit ornamentele vignet tegen met de letters H & S, B, waarbij de laatste letter wel weer voor een plaatsnaam zal staan.

Ik hoop dat mede-verzamelaars verdere informatie ten aanzien van deze beeldmerken hebben die ertoe kan leiden dat bekend wordt van welke uitgevers of drukkers in welke plaatsen deze afkomstig zijn. Het is maar een heel klein onderdeel van het verzamelen van prentbriefkaarten en ik besef heel goed dat niet iedereen interesse in dit onderdeel heeft. Aan de andere kant weet ik ook, dat ik niet de enige kaartengek ben met belangstelling voor àlles wat op de kaart staat. Graag nodig ik U uit ook eens op ontdekkingsreis te gaan in Uw eigen verzamelingen en het resultaat daarvan niet onder de korenmaat te houden.

Jan J. de Vries, Prinsengracht 403, 1016 HM Amsterdam, e-mail: jan96jan@wxs.nl

De VDP organiseert in de ROMMELPOT TE BEUSICHEM

8e NEDERLANDSE FREE CARD DAG

ZONDAG 27 mei 2001 van 10.00 - 16.00 uur

TOEGANG GRATIS

ACTIVITEITEN:

- **Presentatie Cat. 8**
- Verloting
- Veiling
- Catalogi delen 1 t/m 7 verkrijgbaar
- Ruil, koop en verkoop
- Gratis Kaarten-molen

In de (informele) veiling worden kaarten per opbod verkocht, welke beschikbaar gesteld worden aan de VDP. De opbrengst komt ten goede aan de kas van de VDP. Heeft U (bijzondere) kaarten dubbel of overcompleet? Gun ze de VDP; neem ze mee op 6 mei.

Als u met de trein komt vanuit Utrecht de **stoptrein** naar 's-Hertogenbosch en na ongeveer 10 min. uitstappen te **Culemborg**!! Vandaar met de bus naar **Beusichem**.

Routebeschrijving

Vanaf de auto-snelweg A2 afslag Culemborg.

De N320 aan-houden tot de afslag Beusichem (linksaf).

In de bocht naar rechts, links afslaan.

DIRECT weer links-af (Klassenburger-straat).

Voor het recreatie-gebied rechtsaf.

Hier vindt u "De Rommelpot".

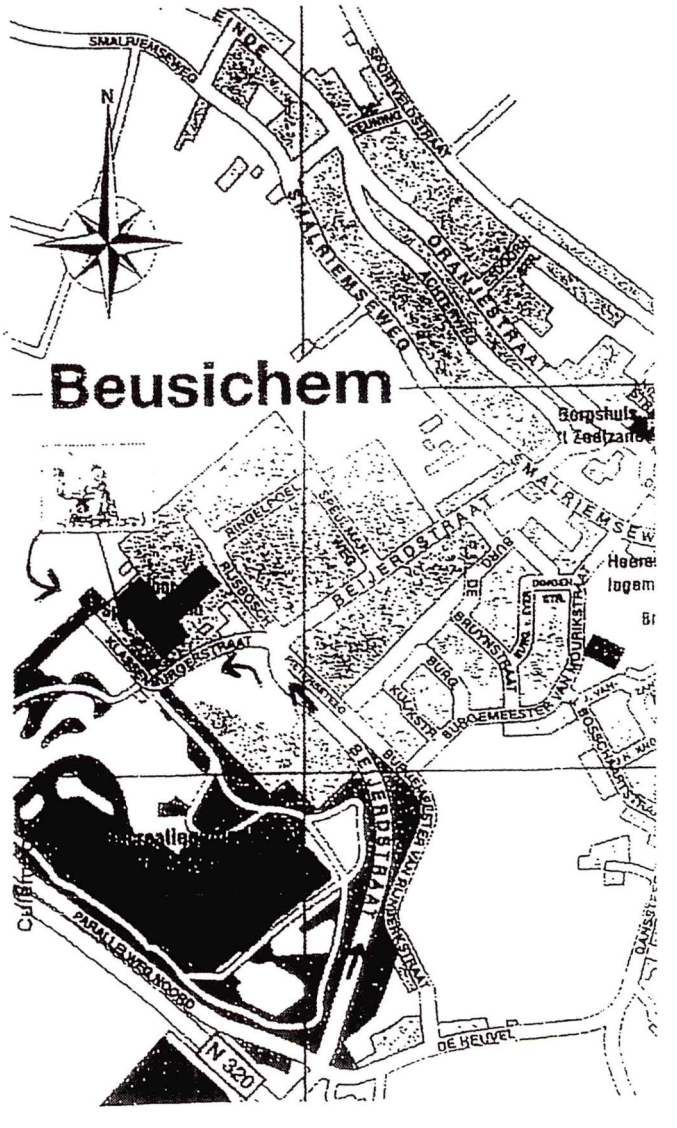

Partycentrum-Familierestaurant
"De Rommelpot"
Klassenburgerstraat 18
4112 NG Beusichem
Tel. 0345 502100

EEN SPEURTOCHT IN DE PUINHOPEN
door Dr C. Naaktgeboren

Neen, ik neem U niet mee naar een rampgebied om kaarten te zoeken onder het puin. De puinhopen, waar de titel van dit artikel op doelt, zijn afbeeldingen op prentbriefkaarten van verwoestingen door het oorlogsgeweld van de eerste wereldoorlog. Er bestaan veel van dat soort kaarten waarvan de aanblik een mens niet vrolijk maakt. De slogan: " Kaartje, kleine moeite, groot plezier" gaat hier niet op.

Afb.1 Ingang van de synagoge van Lunéville Uitgave: Quantin. De kaart heeft gelopen in 1924

Enige tijd geleden kocht ik een kaart (afb. 1) van een in puinhopen veranderd stadsbeeld. Het opschrift van de kaart "Lunéville - Entrée de la Synagogue incendiée par les Allemands le 25 Août 1914" zegt dat het hier gaat om de ingang van de synagoge, die op 25 augustus 1914 door de Duitsers in brand gestoken is. Lunéville is een Franse stad in de Lorraine. De Lorraine grenst aan de Elzas, een gebied dat van 1648 tot de Frans-Pruisische oorlog in 1870-1871 Frans was, maar daarna bij Duitsland werd ingelijfd. Na de eerste wereldoorlog kwam de Elzas weer bij Frankrijk. In de Elzas en de Lorraine waren vroeger in tal van steden vrij grote joodse gemeenschappen en de meeste steden hadden dan ook een synagoge.

Natuurlijk wilde ik weten hoe de synagoge er voor de brand uit 1914 uitgezien had en of hij eventueel herbouwd was. Toen ik in het tijdschrift Cartes Postales et Collections (CPC) een advertentie van de club van kaartenverzamelaars uit Lunéville zag, wist ik wat me te doen stond. Ik schreef de secretaris een brief met een fotocopie van mijn kaart en natuurlijk met de vragen, waarop ik een antwoord zocht. Hij liet mij niet lang wachten en stuurde met zijn antwoord twee kaarten van de synagoge in zijn huidige staat mee (afb. 2 en 3). Zo kwam ik te weten dat mijn kaart alleen de gevel, die als ingang voor de synagoge diende, te zien gaf. De werkelijke synagoge stond meer naar achteren en de puinhoop was de rest van een ander gebouw. Maar waarom was die synagoge achter aan een binnenplaats gebouwd, zodat hij vanaf de straat niet te zien was? Op deze vraag was snel een antwoord gevonden in een boek over synagogen in Frankrijk. Pas na de Franse revolutie kregen de joden in 1791 gelijke burgerrechten als de andere inwoners van Frankrijk. Synagogen werden voor de Franse revolutie vaak clandestien gebouwd en zagen er daarom vaak uit als onopvallende huizen. Als er wel toestemming werd gegeven ging de tolerantie meestal niet zo ver, dat de synagoge vanaf de straat zichtbaar mocht zijn.

Afb.2 Synagogo van Lunéville, gebouwd in 1785-1786, in huidige staat

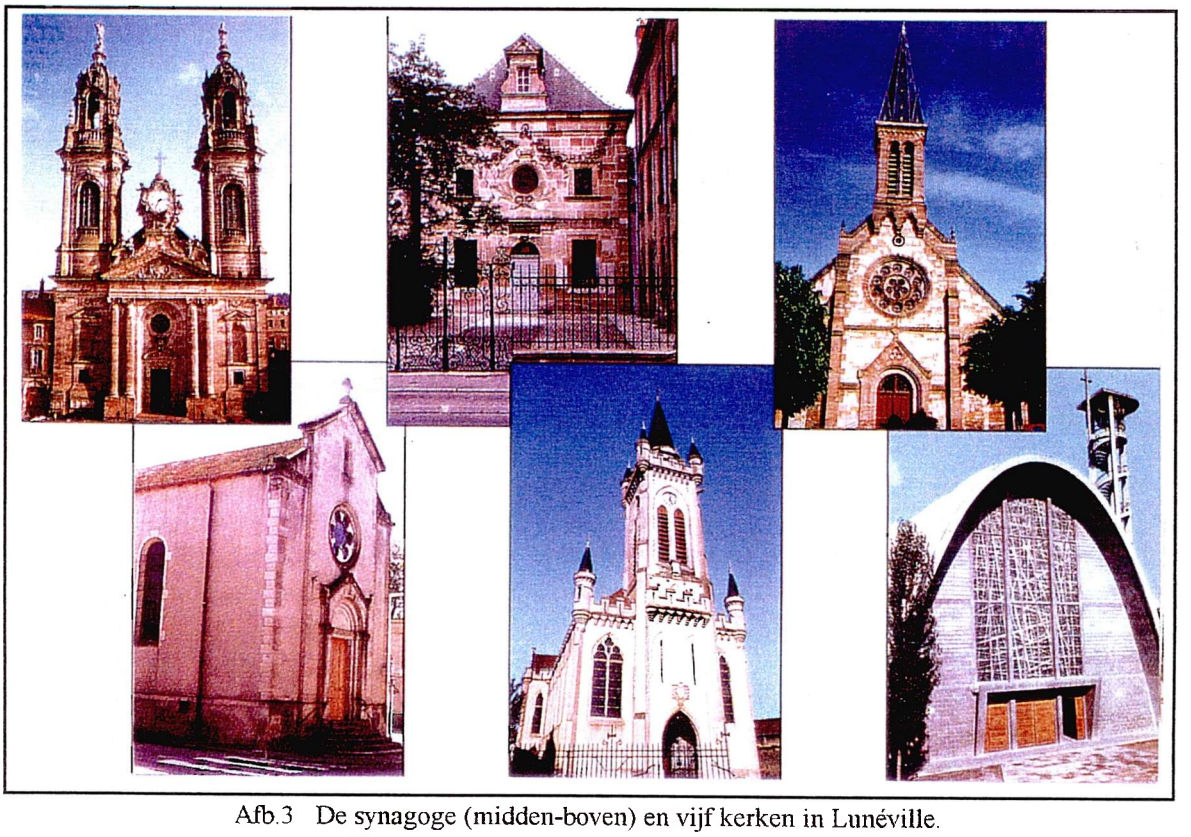

Afb.3 De synagoge (midden-boven) en vijf kerken in Lunéville.
Uitgave van de Club Cartophile de Lunéville

Soms werd er een muur voor gebouwd om hem aan het gezicht te onttrekken. Voor de bouw van de synagoge in Lunéville werd in 1785 officieel toestemming verleend en de bouw werd in 1786 voltooid. De fraaie gevel en de Hebreeuwse inscriptie boven de deur (afb. 2) waren slechts mogelijk omdat hij verborgen was achter een huis. Sedert de eerste wereldoorlog is de synagoge wel vanaf de straat te zien. Tegenwoordig staat er een ijzeren hek (afb.3). De inscriptie boven de deur is ontleend aan het gebed van koning Salomo bij de inwijding van de tempel in Jeruzalem: "Wend U tot het gebed van Uw knecht" (1 Koningen 8:28). De letters zijn klein en met behulp van een loupe niet goed te ontcijferen omdat het drukraster het letterbeeld vertroebelt. Gelukkig vond ik een grotere afbeelding van dezelfde gevel in het al eerder genoemde boek, waarop de tekst wel leesbaar was. Het vertalen was geen probleem en via een concordantie* was de tekst snel gelocaliseerd.

Afb.4 Oorlog 1914-1915. De huizen en de synagoge van de Rue Castara, na de brand.
Uitgave: P.R. Place de l'église. In enveloppe verzonden in 1916.

Tot mijn grote verrassing vond ik onlangs weer een kaart van de puinhopen in Lunéville. Nu was de foto van de andere kant genomen en ziet men de intacte synagoge achter het puin van de omringende huizen (afb.4). Op de adreszijde staat geschreven "Lunéville, 20 Mai 1916. Bons Baisers". De afzender stuurde op 20 mei 1916 een heleboel zoenen aan zijn geliefde. Misschien heeft de kaart met de puinhopen dus toch wel eens iemand vrolijk gemaakt.

Een kaart van een verwoest stadsdeel uit Thann, een stad in de Elzas, toont ook een wat achteraf staande synagoge (afb. 5). Maar deze is zwaar beschadigd. De kaart is in 1929 verzonden, maar de synagoge was reeds in 1924, zij het in een andere stijl, herbouwd. De datum van verzending is dus lang niet altijd een betrouwbaar criterium voor de bepaling van de datum van de gefotografeerde situatie. Omdat de Elzas van oudsher Frans was, is het te begrijpen dat deze kaart is uitgegeven in Frankrijk en dus ook een Franse tekst heeft, ondanks het feit dat de foto gemaakt moet zijn tijdens de eerste wereldoorlog toen de Elzas Duits was. Dit artikel was reeds geschreven toen ik weer een kaart van de synagoge in Thann vond. Evenals op de kaart van afbeelding 4 staat ook op deze kaart dat het de oorlog van 1914-1915 betreft. Wellicht meende men toen nog dat het niet zo lang zou duren. De kaart van afbeelding 6 toont het interieur van de zwaar beschadigde synagoge. Het gat in het dak en de ronde vensters maken het gemakkelijk de twee afbeeldingen aan elkaar te relateren. Achter aan op de afbeelding is de heilige ark te zien. Dat is een kast waarin de thorarollen worden bewaard. De thorarollen zijn de boekrollen van perkament waarop de eerste vijf bijbelboeken in het Hebreeuws met de hand geschreven zijn en waaruit op elke sabbat wordt gelezen. In elke synagoge bevindt de ark zich tegen de oostelijke muur. Er voor hangt een gordijn dat in dit geval verscheurd is. Midden in het beeld staat de bima met de lessenaar waarop de rol neergelegd wordt voor het lezen. De balustrades van de galerijen zijn vernield en weggerukt en overal ligt puin.

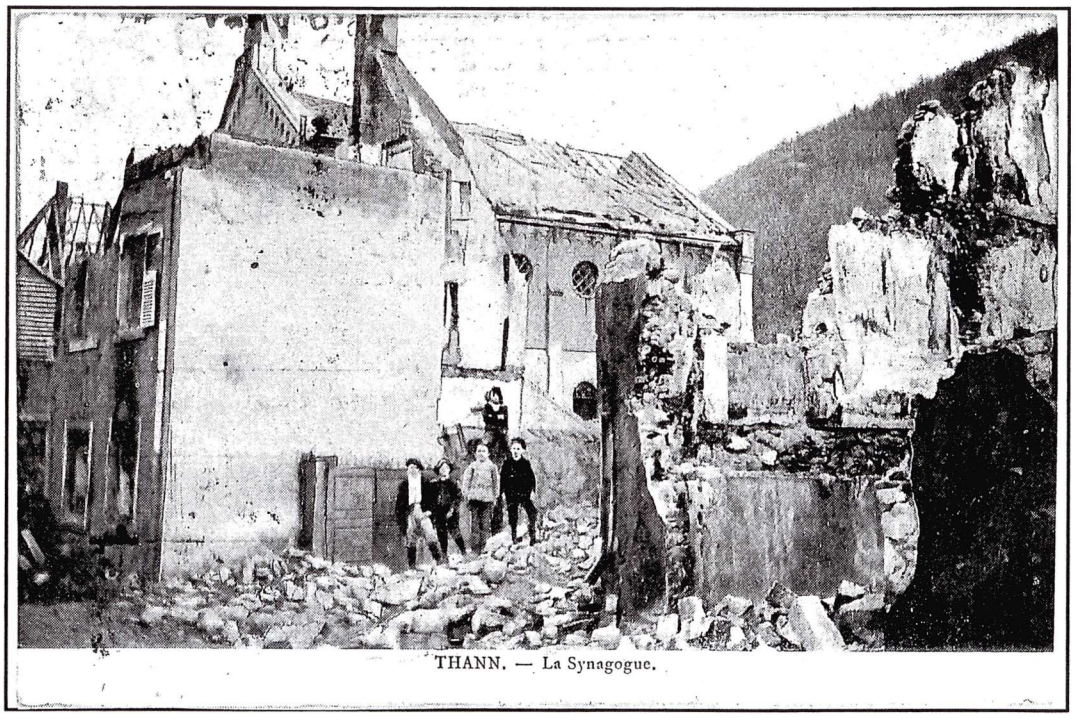

Afb.5 Thann - de synagoge. Uitgave: Berger - Levrault - Nancy et Paris.
Kaart heeft gelopen in 1929

Ik heb mijn speurtocht zo uitvoerig beschreven, omdat ik hoop daarmee andere verzamelaars een idee te geven hoe men gegevens bij elkaar kan zoeken over de kaarten in een collectie. Snuffelen in boeken en bibliotheken, vragen stellen aan andere liefhebbers en blijven zoeken op beurzen, zijn bezigheden die vrijwel altijd tot een resultaat leiden. Natuurlijk moet men daarbij wel geduld en volharding aan de dag leggen. Men wordt als het ware gedwongen dingen die men niet weet op te zoeken. Toen ik de eerste kaart kocht had ik nog nooit van Lunéville gehoord en wanneer de Elzas Frans en wanneer de Elzas Duits was, wist ik al evenmin. Met een encyclopedie komt men een heel eind. Een verzameling wordt dan een levend geheel waaraan men plezier beleeft, niet zozeer vanwege het bezitten van veel kaarten, maar juist om de bijkomende bezigheden en de achter- grondinformatie, die men zo kan verwerven. Ten slotte kan men zich afvragen of we hier nu te maken hebben met een stukje thematische collectie en zo ja welk thema? judaïca? of oorlog?, dan wel met topografie van de Elzas en de Lorraine. Maar dat is een vraag die ik niet zal pogen te beantwoorden, want eerlijk gezegd vind ik dat niet zo belangrijk.

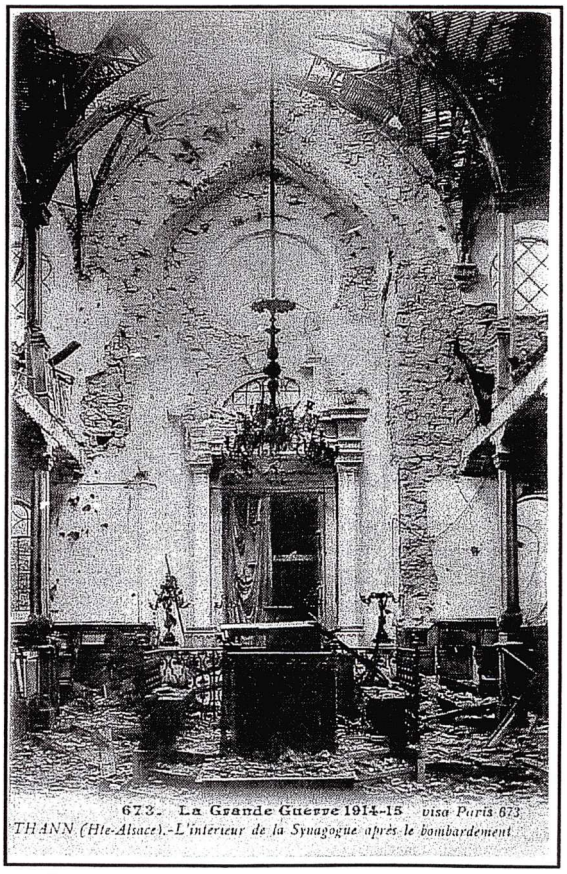

Afb. 6 De grote oorlog van 1914-1915. Thann (Hoge Elzas). Het interieur van de synagoge na het bombardement. Uitgave: Visa Parijs, nr. 673

* een **concordantie** is een boek, waarmee men kan vinden waar in de bijbel of in de koran bepaalde woorden of begrippen ter sprake komen.

HET BIJ BAKJE

De boekhandel is bekend met het fenomeen prentbriefkaart. Al eerder werden in het kader van bijvoorbeeld de AKO literatuurprijs prentbriefkaarten met boekomslagen uitgegeven.
Een nieuw initiatief is Het Bij Bakje van De Bezige Bij. In een bakje op de toonbank staan de gratis kaarten op U te wachten. De kaarten van februari en maart zijn inmiddels verschenen en zien er goed uit. Wellicht het begin van een nieuw verzamelthema ?!

De Bezige Bij presenteert:

Het Bij Bakje

- Een klein maar doeltreffend bakje gevuld met gratis ansichtkaarten voor op uw toonbank
- Formaat: het Bij Bakje is 12 x 8 x 14 cm.
- Iedere maand een nieuwe ansichtkaart met boekentip
- De ansichtkaarten zijn verpakt per 50 ex. Extra setjes kaarten na te bestellen via CB.
- Het Bij Bakje wordt begin februari gevuld geleverd.
- Daarna ontvangt u iedere maand een nieuwe set kaarten om het Bij Bakje te vullen.

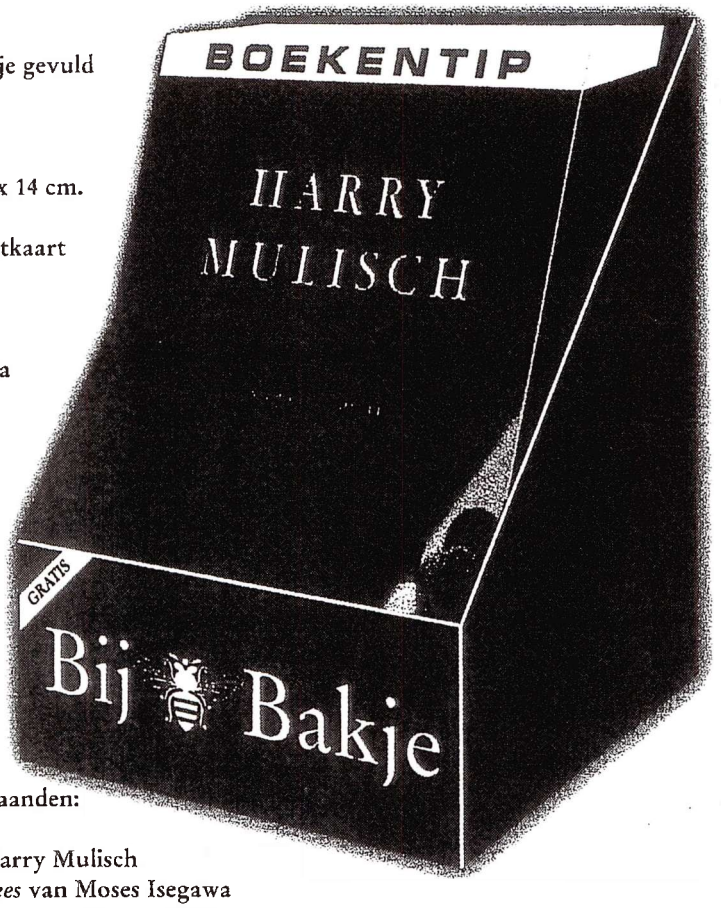

- Boekentips voor de komende maanden:

Februari:	*Siegfried* van Harry Mulisch
Maart:	*Twee chimpansees* van Moses Isegawa (met kortingsbon voor *Slangenkuil*)
April:	*Een heer in de kracht van zijn leven* van Marten Toonder
Mei:	*Verzameld Sportwerk* van Jan Mulder (met kortingsbon)
Juni:	Thriller Actie met vijf verschillende boekentips, waaronder *Het Kaartenhuis* van Mark Z. Danielewski.

Thomas Rap · De Bezige Bij · CARGO

Geef uw Bij Bakje een mooi plekje!

CHR. JANSSEN
KAMILLEWEG 52
6596 BH MILSBEEK
TEL: 0485-518439

GEZOCHT: VOOR COLLECTIE "RONDOM KERSTMIS", ONBESCHREVEN RELIGIEUZE KUNSTKAARTEN MET AFBEELDINGEN VAN:
ENGEL GABRIËL BRENGT DE BLIJDE BOODSCHAP AAN MARIA.(DE ANNUNCIATIE)
MARIA BEZOEKT HAAR NICHT ELISABETH.(DE VISITATIE)
VOLKSTELLING IN BETHLEHEM. GEBOORTE VAN CHRISTUS.
VERKONDIGING VAN DE ENGELEN AAN DE HERDERS IN HET VELD,
AANBIDDING VAN DE HERDERS.
ENGEL VERSCHIJNT IN EEN DROOM AAN JOSEF, NEEM UW KIND OP EN VLUCHT NAAR EGYPTE. DE VLUCHT NAAR EGYPTE.
DE KOMST VAN DE DRIEKONINGEN,
DE AANBIDDING VAN DE DRIEKONINGEN.
ENGEL VERSCHIJNT IN EEN DROOM AAN DE DRIEKONINGEN, NEEM EEN ANDERE WEG TERUG,
KINDERMOORD IN BETHLEHEM. OPDRACHT IN DE TEMPEL.
DE BESNIJDENIS,,
DE TERUGKEER UIT EGYPTE NAAR NAZARETH. DE HEILIGE FAMILIE,
JEZUS GEEFT ONDERRICHT IN DE TEMPEL. DOOP VAN JEZUS EN ANDERE AFBEELDINGEN DIE BETREKKING HEBBEN OP HET VERHAAL "RONDOM KERSTMIS".

GEZOCHT: VOOR COLLECTIE "RONDOM PASEN", ONBESCHREVEN RELIGIEUZE KUNSTKAARTEN MET AFBEELDINGEN VAN:
INTOCHT IN JERUZALEM,
CHRISTUS VERDRIJFT DE HANDELAARS UIT DE TEMPEL.
DE VOETWASSING. LAATSTE AVONDMAAL,
CHRISTUS MET ZIJN APOSTELEN IN DE HOF VAN OLIJVEN.
GEVANGENEMING VAN CHRISTUS EN HET VERRAAD VAN JUDAS,
VERHOOR DOOR DE HOGE RAAD, VERLOOCHENING VAN PETRUS.
CHRISTUS WORDT VOOR PILATUS GELEID.
DE BESPOTTING EN GESELING VAN CHRISTUS,
KRUISDRAGINGSWEG VAN CHRISTUS NAAR GOLGOTHA,
VERONICA MET DE ZWEETDOEK MET DE AFDRUK VAN HET GELAAT VAN CHRISTUS,
KRUISIGING VAN CHRISTUS. KRUISAFNAME EN BEWENING VAN CHRISTUS.
DE GRAFLEGGING VAN CHRISTUS. DE OPSTANDING EN VERRIJZENIS VAN CHRISTUS.
VROUWEN BIJ HET LEGE GRAF VAN CHRISTUS.
CHRISTUS VERSCHIJNT AAN ZIJN MOEDER. CHRISTUS VERSCHIJNT AAN MARIA MAGDALENA. CHRISTUS VERSCHIJNT AAN DE EMMAÜSGANGERS,
DE ONGELOVIGE THOMAS.
VERSCHIJNING VAN CHRISTUS AAN HET MEER (WONDERBAARLIJKE VISVANGST). CHRISTUS HEMELVAART. DE NEDERDALING VAN DE HEILIGE GEEST (PINKSTEREN) EN ANDERE AFBEELDINGEN DIE BETREKKING HEBBEN OP HET VERHAAL "RONDOM PASEN".
AL DEZE AFBEELDINGEN ZIJN VAAK TE ZIEN IN KERKEN, KLOOSTERS, KAPELLEN EN MUSEA IN BINNEN- EN BUITENLAND.
KAN RUILEN EN DE TE MAKEN ONKOSTEN WORDEN VERGOED.

ANSICHTKAARTEN - FESTIVAL
IN ROTTERDAM

N.V.V.P.

INTERNATIONAAL ANSICHTKAARTEN-FESTIVAL IN ROTTERDAM.

Zaterdag 21 april 2001 organiseert de Ned.Ver.Van Prentbriefkaarten-verzamelaars in het kader van het 10 jarige bestaan een groot Internationaal Ansichtkaartenfestival van 10.00 - 16.00 uur in het TOPSPORTCENTRUM-STAD ROTTERDAM naast Stadion Feyenoord in R'dam-Zuid.

Toegang: van 16 jr. tot 65 jr. Fl.7,50 , 65 + Fl.6,= p.p.
tot 16 jr. en leden gratis toegang.

De vereniging organiseert 28 ansichtkaartenbeurzen per jaar in heel Nederland met als doel verzamelaars met elkaar in kontakt te brengen en het verzamelen te bevorderen.

Op deze beurs zijn meer dan 2 miljoen oude gebruikte ansichtkaarten van vóór 1900 tot 1960.De vroegere werden nog met de hand ingekleurd.

Dorp-en Stadsgezichten,buurtschappen, maar ook zo'n 700 verschillende onderwerpen zoals: Molens,Watertorens alle soorten scheepvaart en vervoer: Trams,Treinen,Padvinderij,Koningshuis,Fantasie en vele andere variëteiten kan men hier kopen,ruilen.

Er zijn 80 standhouders uit binnen en buitenland aanwezig.

Dit grootse Ansichtkaarten-festival mag geen verzamelaar missen.
Een ontmoetingsplaats voor nieuwe en gevorderde verzamelaars.

Voor meer info kan men bellen: Gerard van Duijn 06-12277769.

1991 10 JAAR 2001

Beurscoördinator
Gerard van Duijn
Molièreweg 77
3076 GC Rotterdam
Tel: 06-12277769

TOPSPORTCENTRUM
STAD ROTTERDAM VERZEKERINGEN

Bezoekadres: Van Zandvlietplein 20
(naast Stadion Feijenoord)
3077 AA Rotterdam
tel. +31(0)10 497 12 00
fax +31(0)10 497 12 01

Vanuit de richting Breda:
Op de A16/A15 richting Rotterdam neemt u de afslag Feijenoord (nummer 24) Bij het eerste stoplicht rijdt u rechtdoor. U volgt de borden De Kuip en later de borden P1. Bij het volgende stoplicht links. Op de rotonde rijdt u rechtdoor. Bij het volgende slaat u rechtsaf, u rijdt nu de parkeerplaats op. Aan uw rechterhand ligt het Topsportcentrum Stad Rotterdam Verzekeringen.

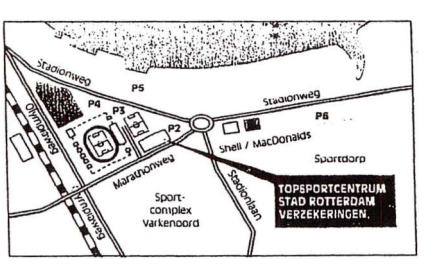

Vanuit de richting Amsterdam/Den Haag
Op de A13 richting Rotterdam houdt u bij het knooppunt Kleinpolderplein de A20 en vervolgens bij het knooppunt Terbregseplein de A16 richting Dordrecht aan. Vervolgens moet u voor de van Brienenoordbrug voorsorteren op de rijbaan richting IJsselmonde/ Feijenoord. Op de van Brienenoordbrug neemt u de afslag Feijenoord. Bij het eerste stoplicht rijdt u rechtdoor. U volgt de borden De Kuip en later de borden P1. Bij het volgende stoplicht links. Op de rotonde rijdt u rechtdoor. Bij het volgende slaat u rechtsaf, u rijdt nu de parkeerplaats op. Aan uw rechterhand ligt het Topsportcentrum Stad Rotterdam Verzekeringen.

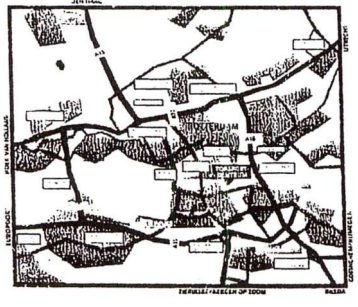

Vanuit de richting Utrecht
Op de A20 richting Rotterdam houdt u bij het Terbregseplein de A16 richting Dordrecht aan. Vervolgens moet u voor de van Brienenoordbrug voorsorteren op de rijbaan richting IJsselmonde/ Feijenoord. Op de van Brienenoordbrug neemt u de afslag Feijenoord. Bij het eerste stoplicht rijdt u rechtdoor. U volgt de borden De Kuip en later de borden P1. Bij het volgende stoplicht links. Op de rotonde rijdt u rechtdoor. Bij het volgende slaat u rechtsaf, u rijdt nu de parkeerplaats op. Aan uw rechterhand ligt het Topsportcentrum Stad Rotterdam Verzekeringen.

Openbaar vervoer

Vanaf Centraal Station	: bus 49 of metro naar Zuidplein
Vanaf Zuidplein	: bus 72 & 75 of ZWN 144
Vanaf Station Zuid	: bus 49
Vanaf Station Lombardijen	: tramlijn 2 richting Charlois, halte Beukendaal

VRAGENRUBRIEK

In deze rubriek kunnen leden vragen stellen, welke door andere leden beantwoord kunnen worden. Uw reacties en bijdragen gaarne naar de redactie van het VDP Bulletin (voor het adres, zie binnenkant voorblad).

VERHUISBERICHT

Op de vraag van de heer Swierstra te Leeuwarden in het vorig Bulletin is een reactie gekomen van mevrouw D. v.d. Burgh uit Rotterdam. Zij stuurt ons een kopie van een verhuisberichtkaart welke zij in 1994 ontving van H. Vos, erkende verhuizers te Rotterdam. Zij beschouwt deze kaart als een prentbriefkaart. Dat ben ik met haar eens. Wellicht is het voor de leden interessant wat dieper op deze steeds terugkerende materie in te gaan.

De definitie van een prentbriefkaart, zoals deze door H. Haverkate is geformuleerd in de "Encyclopedie van de Nederlandse Prentbriefkaart", luidt: "Een prentbriefkaart is een niet-officiële briefkaart met op de voorzijde een foto of andere illustratie, die, al dan niet met een postzegel gefrankeerd, bestemd is om in een bepaalde oplage voor het publiek verkrijgbaar te worden gesteld".

Aangezien de kaart postaal verstuurd is, is hier zeker sprake van een prentbriefkaart, ook al is de papierkwaliteit matig en de oplage gering.

Makelaars zijn trouwens erg actief op prentbriefkaartgebied. Onlangs mocht ik een groot formaat (A5) kaart ontvangen van een pand in de straat, wat te koop werd aangeboden. De achterzijde is geheel voorbedrukt (inclusief het nieuwe PTT Post, Port betaald logo) en gericht aan de bewoners van de andere huizen in de straat. Ik denk, dat de voorzijde universeel is en de tekst op de achterzijde kan variëren, al naar gelang het aanbod van één van de 130 N.V.M. makelaars, die zich presenteren als "garantiemakelaar".

Moeilijker wordt het als we praten over foto's, die op prentbriefkaartformaat worden afgedrukt. Vroeger werd hiervoor papier gebruikt, wat al voorzien was van een achterkant met prentbriefkaart-indeling. Is het dan een foto of een z.g. fotokaart? Daar zijn de meningen over verdeeld. Ik ben een voorstander van een ruime interpretatie en beschouw een fotokaart, die niet postaal verstuurd is, wel degelijk als een prentbriefkaart mits op de achterzijde een prentbriefkaart-indeling aanwezig is.

N.V.V.P.

VDP-lid de heer Hermkens uit Haarlem vraagt wat voor vereniging de Ned. Ver. Van Prentbriefkaartenverzamelaars is en wat de verschillen en overeenkomsten zijn met de VDP.

Regelmatig wordt het bestuur geconfronteerd met vragen van deze aard. Allereerst natuurlijk kijken wij in de "Encyclopedie van de Nederlandse Prentbriefkaart" en vinden daar, dat de N.V.V.P. op 14-11-1991 door G. Van Duyn is opgericht en gevestigd is te Sliedrecht. De doelstelling is het organiseren van beurzen, verspreid over heel Nederland. Elders in dit Bulletin vindt U een paginagrote advertentie betreffende de beurs in Rotterdam, welke in het teken staat van het 10-jarige jubileum van de N.V.V.P.

Het verschil met de VDP is, dat de VDP geen beurzen organiseert (met uitzondering van het jaarlijkse VDP-Festival in de grote sportzaal van de Veluwehal te Barneveld). De VDP richt zich op het verkrijgen, ordenen en publiceren van gegevens betreffende prentbriefkaarten, de uitgevers, fotografen en drukkers van prentbriefkaarten in de ruimste zin van het woord. Het VDP Bulletin, wat U nu aan het lezen bent, is een ieder kwartaal terugkerende resultante hiervan. De overeenkomst tussen beide verenigingen is, dat prentbriefkaartverzamelaars bij beiden tot de doelgroep behoren.

Uw redactie wist het antwoord op deze vraag en kon de verleiding niet weerstaan direct een antwoord op te stellen. Een ieder, die hieraan iets wil toevoegen, kan reageren op de aan het begin van deze rubriek vermelde wijze.

TOENTERTIJD 21

Amsterdamsche Superfosfaatfabriek

In 1907 werd de superfosfaatfabriek opgericht. De vervaardigde kunstmeststoffen werden in ons land verhandeld en werden geëxporteerd naar onze koloniën. De Eerste Wereldoorlog bemoeilijkte de aanvoer van grondstoffen (fosfaat en pyriet), maar dankzij dochterbedrijven in Nederland kon men toch een batig saldo bereiken. Uit de superfosfaatfabriek en de aanverwante bedrijven is later AKZO-Nobel ontstaan.
Op de bruine ansichtkaart zijn twee laboranten te zien temidden van kolven, buretten, erlenmeyers en trechters. Ook een grote wekker behoort tot de standaarduitrusting. Mej. Mol in Berkhout heeft de kaart ontvangen van een Amsterdamse relatie op 11 augustus 1909. De kaart is uitgegeven door E&B, dus Emrik & Binger.

Interieur Amsterdamsche Superfosfaatfabriek

Amsterdamsche Sigarettenfabriek

In 1904 vestigde de Turkse firma Stélio Efstathopoulos zich in Amsterdam. Sigaretten in allerlei vorm met en zonder mondstuk, rond, plat en in verschillende kwaliteiten werden er vervaardigd. Het ruwe materiaal, de mooie Turkse tabakssoorten, werd vanuit Turkije ingevoerd en in Amsterdam verwerkt tot de Stélio-sigaretten. In het bedrijf werkten Turken, maar ook werden Russen en Armeniërs aangetrokken.

Bijgaande reclamekaart is gemaakt in de tuin van het bedrijf. Behalve medewerkers poseren er twee dieren: een kameel (heeft deze te maken met het latere sigarettenmerk Camel?) en een lama. Reclame-affiches sieren ramen en kameel. De kleding van de employés doet oosters aan. Uitgever noch fotograaf wordt vermeld. Behalve deze ansicht heb ik nog een tweetal. Op een ervan is het rechtergedeelte van bijgaande min of meer vergroot weergegeven. Op de andere kaart dezelfde jongetjes als op de hierbij afgebeelde ansicht, maar er staat ook nog een beer bij. Alle drie kaarten zijn grijs/zwart van kleur en in rood is de tekst erbij geschreven.

Joop Sybrandi, Enschede

Uw redacteur vond er nog een van dezelfde uitgever. Nu een kijkje in de fabriek.

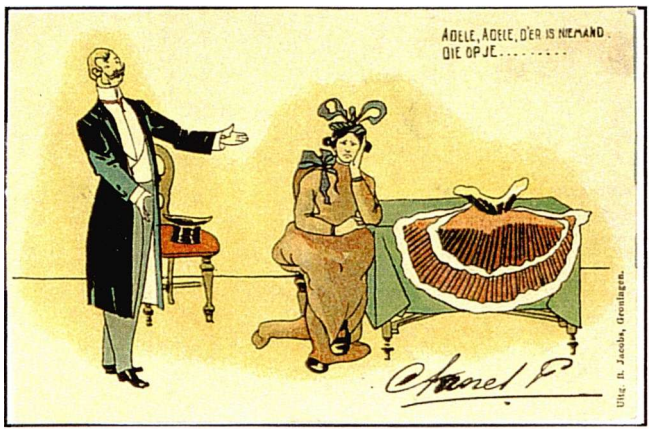
ADELE, ADELE, D'ER IS NIEMAND
DIE OP JE.....
Uitg. B. Jacobs, Groningen.

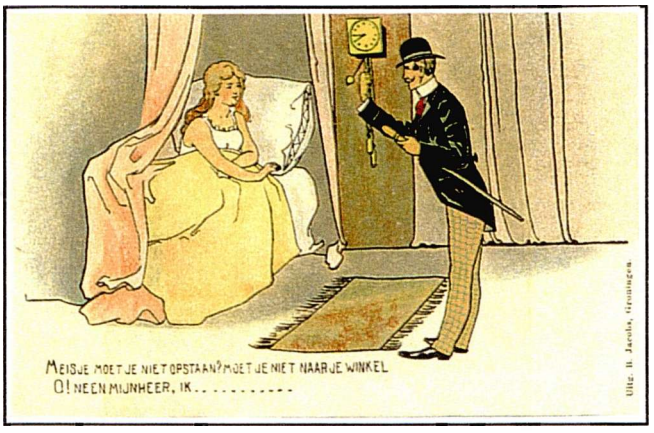
MEISJE MOET JE NIET OPSTAAN? MOET JE NIET NAAR JE WINKEL
O! NEEN MIJNHEER, IK.....
Uitg. B. Jacobs, Groningen.

Mijn hartje klopt van rikke tikke tik,
Wat zal er nu gebeuren, onder.....
Uitg. B. Jacobs, Groningen.

Daar heb je pietje, daar heb je pietje Puck
Hij lust geen klaar, ...
Uitg. B. Jacobs, Groningen.

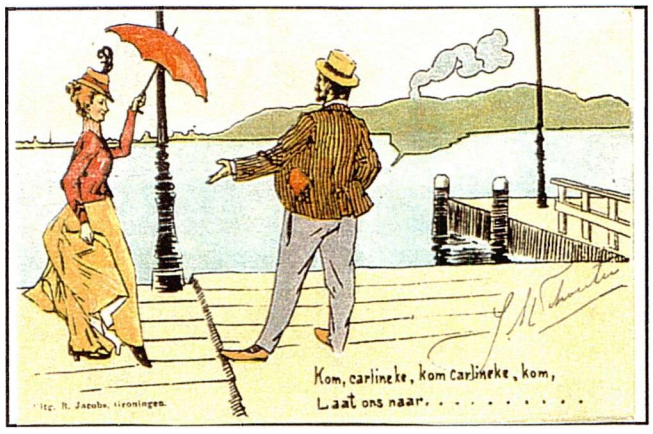
Kom, carlineke, kom carlineke, kom,
Laat ons naar. .....
Uitg. B. Jacobs, Groningen.

EN DAN GAAN WIJ MET Z'N ALLE NAAR DE ZAAN.
WAAR DE.....
Uitg. B. Jacobs, Groningen.

HAAGSCHE LEEN IS VAN DE TRAPPEN AFGEDAETEN
HAAGSCHE LEEN, HAAGSCHE LEEN !
Uitg. B. Jacobs, Groningen.

MOEDER IK HEB ZOO'N LIEVE JONGEN
MAG HIJ NIET EENS.....
Uitg. B. Jacobs, Groningen.

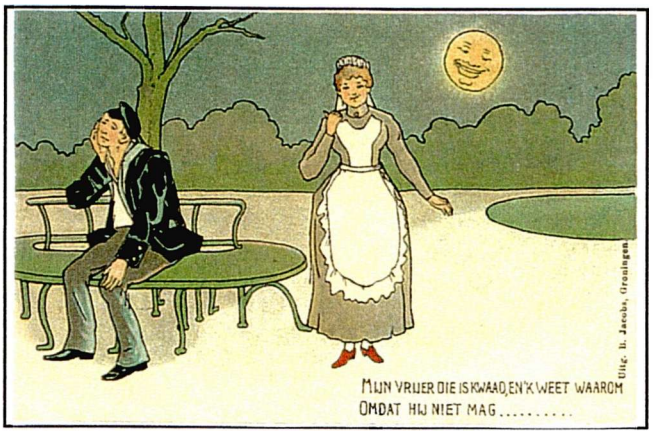

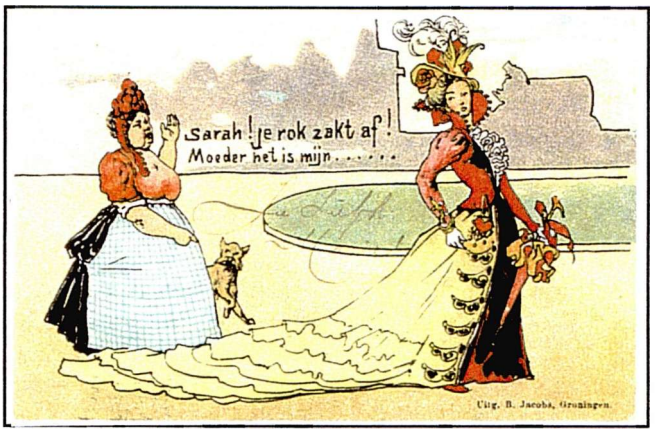

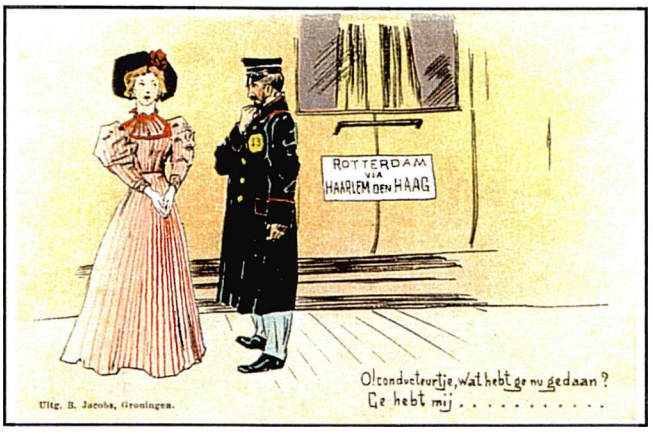

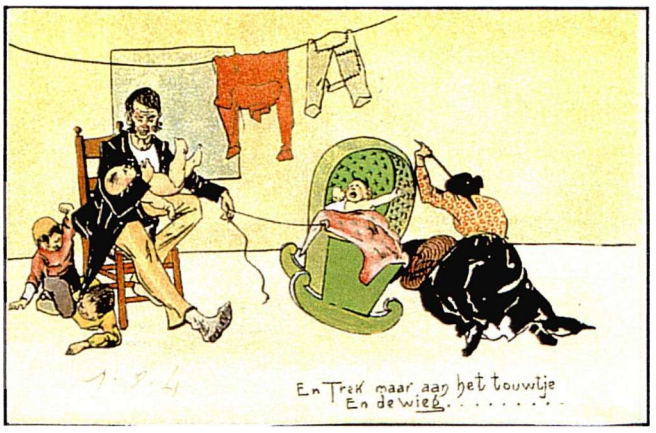

Deze kaart hoort niet bij de serie, maar is wellicht door dezelfde tekenaar ontworpen.

Uitg.: Ludwig Damrak 45. Amst (1904)

DE RIJMPJES van B. JACOBS, Groningen

Met grote regelmaat kom ik ze tegen. De niet al te gecompliceerde tekeningen, die door de toegepaste lithogravure techniek toch een bepaalde uitstraling overbrengen. Nog mooier worden ze als ze in een aantal bij elkaar gepresenteerd worden. Met referte aan het grote succes van de artikelenserie over Versierde Tramwagens verzoek ik U mij te helpen alle relevante gegevens betreffende deze serie boven tafel te krijgen. Prangende vragen, die daarbij naar voren komen, zijn:

1. Wie is de tekenaar?
2. Zijn er nog meer dan de getoonde 12 kaarten?

Alle kaarten hebben een doorlopende achterkant. Dat wil zeggen, dat ze dateren van vóór 1905. De gestempelde exemplaren dateren uit 1901 of 1902.

Uw reactie, zo mogelijk met kopie, gaarne naar de redactie.

ONDERLINGE CONTACTEN

Net als vorig jaar zijn er leden, die net de inzendtermijn hebben gemist of aan wie het ontschoten is een wijziging door te geven aan de redactie.
Dit jaar is voor het eerst één annonce domweg vergeten.
Daarom graag Uw speciale aandacht voor de onderstaande oproepen.

Gezocht: prentbriefkaarten naar foto's van **R.H. Herwig**
De komende voorjaarstentoonstelling van Museum 'In 't Houten Huis' in het Noord-Hollandse De Rijp zal gewijd zijn aan de fotograaf Reinhardt Herman Herwig (1878-1959). Herwig maakte in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw veel - en vaak idyllische - foto's van Nederlandse landschappen, dorpen en steden. Bekend is dat sommige van Herwig's opnamen gebruikt zijn voor het maken van prentbriefkaarten. Graag zouden wij een aantal van die prentbriefkaarten in de (drie maanden durende) tentoonstelling opnemen. Heeft U een of meer prentbriefkaarten waarvoor Herwig de foto heeft geleverd, dan horen wij dit graag van U.
U kunt contact opnemen met Leo den Engelse, Wevershof 73, 1483 XM De Rijp (tel. 0299-673044, Email: engelse@multiweb.nl of fax 020-8653633).

==========

Gezocht: de jaargangen 1976 en 1977 van de Franse Catalogus **NEUDIN**.
E. Van den Berg, Nijvergouw 73, 1352 CG Almere, tel. 036-5349478.

==========

Te koop of te ruil gevraagd:
Prentbriefkaarten van **Arnhem** en **Westervoort**. Ook partijen of partijtjes van Gelderland en/of Nederland gevraag. Veel ruilmateriaal aanwezig.
F.G.M. Brink, Goltackers 63, 6931 HH Westervoort, tel. 026-3120414 (na 18.00 uur), fax. 026-3120432, Email: Brink30@zonnet.nl.

==========

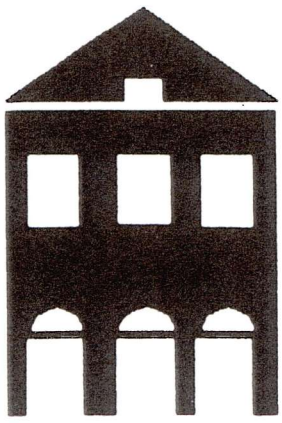

MUNTENHANDEL 15 JAAR NIJMEEGSE POSTZEGEL - EN
1982-1997

Geopend:
dagelijks van
10.00-18.00 uur
Maandag
vanaf 12.00 uur
Donderdag
koopavond
Zaterdag
tot 17.00 uur

Nijmeegse
POSTZEGEL- &
MUNTENHANDEL

★ POSTZEGELS
★ MUNTEN
★ OUDE GRAVURES/LITHO'S
★ BIDPRENTJES
★ TELEFOONKAARTEN
★ OUDE ANSICHTKAARTEN

En alle soorten postzegel- en muntbehoeften

van Welderenstraat 16
6511 MK Nijmegen
Postbus 1524
6501 BM Nijmegen
Tel./Fax 024 - 322 46 36

BELGISCHE VLUCHTELINGEN.

Op de allereerste plaats ben ik een Woudsend-kaarten verzamelaar. Omdat ik ook allerlei artikelen schrijf voor het Woudsender maandblad "De Driuwpôlle" kan ik deze kaarten vaak als illustratie gebruiken. Nu heb ik ook al heel lang een kaart van Hotel H. Reitsma te Woudsend, waarop een viertal militairen en veel dorpsjeugd voor dat hotel en op de brug staan. De kaart is op 25 mei 1915 door een militair verstuurd en in Woudsend afgestempeld. Ik vroeg mij af wat die militairen in het dorp hadden te zoeken, waarom zij daar gelegerd waren. Het antwoord vond ik toen ik oude jaargangen van de Nieuwe Sneeker Courant doornam en alle mededelingen m.b.t. Woudsend noteerde. In de krant van zaterdag 31 oktober 1914 wordt vermeld: "Woudsend 28 October. Ook onze plaats heeft thans een bezetting. Gister zijn hier bij den logementhouder Reitsma ingekwartierd soldaten onder leiding van sergeant Schuurmans. Dit bleek noodzakelijk te zijn om de doorvaart en de weg te bewaken, ter voorkoming van ontvluchting van Belgische soldaten geïnterneerd in Gaasterland. Herhaaldelijk kwamen ze in onze plaats". Hiermede is het voorkomen van Nederlandse militairen op de prentbriefkaart wel verklaard.

Maar mijn interesse voor de honderdduizenden burgers en 40.000 militairen die uit België naar Nederland vluchtten als gevolg van de Duitse inval in augustus 1914 was hierdoor gewekt en ik noteerde ook alles wat ik over hen in die oude kranten tegenkwam. Enkele van die notities wil ik hier vermelden t.b.v. de heer Paul Harthoorn en andere verzamelaars van deze kaarten. Het oudste bericht dat ik vond is van 7 oktober 1914 en betreft de voetbalwedstrijd in het interneringsdepôt in Gaasterland waar de Belgen 's zondags speelden tegen een elftal uit Leeuwarden.
In de raadsvergadering van de gemeente Wijmbritseradeel meldt de voorzitter op 17 oktober 1914 dat in zijn gemeente 40 Belgische vluchtelingen verblijf houden in de dorpen Nijland, Blauwhuis, Woudsend en Heeg. Op 21 oktober lezen we dat er 1250 Belgische geïnterneerden in Leeuwarden verblijven en dat de laatste 750 die per trein in Heerenveen aankwamen met extra trams naar St. Nicolaasga werden vervoerd, vanwaar zij in 3½ uur naar het kamp in Gaasterland marcheerden. Op 24 oktober stelt de krant dat heel Gaasterland tot één groot interneringsdepôt is gemaakt. In verschillende dorpen zijn de ruim 2000 Belgen bij boeren ondergebracht. Op sommige boerderijen ziet men dagelijks in reusachtige kookpotten de koks in grijslinnen kleding druk bezig het eten voor de manschappen te bereiden. Ook zijn hier en daar cantines geplaatst waar, voor een geringe prijs, de militairen zich van een en ander kunnen voorzien. Militaire auto's tuffen onophoudelijk rond. "Wat een ongekende drukte in het anders zoo stille Gaasterland!", besluit het bericht.

De krant van 12 december 1914 zegt dat de stroom Belgische vluchtelingen naar Gaasterland nog altijd aanhoudt. Veel vrouwen hebben hun man er weer gevonden en gebruiken met hun mannen de soldatenkost en zoeken elders slaapgelegenheid.
Op 30 december 1914 wordt medegedeeld dat het de bedoeling is om de interneringsdepôts te Amersfoort met bijbehorend kamp te Soesterberg, Harderwijk, Gaasterland en de legerplaats Oldebroek in te richten tot kamp voor de thans nog te Leeuwarden, Assen, Zwolle en Kampen verblijvende geïnterneerden. De depôts voor de Engelsen te Groningen en voor de Duitsers te Bergen bij Alkmaar blijven gehandhaafd.
Op 10 januari 1915 keert de enige nog in Woudsend overgebleven Belgische vluchteling, een 18 à 19 jarig meisje, terug naar haar geboorteland. Kennelijk moesten de vluchtelingen terug of zich bij een kamp melden, want de krant schrijft dat er op 26 februari 1915 nog ongeveer 30 vluchtelingen in Leeuwarden zijn die door het plaatselijk steuncomité, met een bijdrage van het Rijk, worden onderhouden. Zij zullen echter, ingevolge een aanschrijving van de Burgemeester, voor 4 maart a.s. naar België moeten terugkeren of wel een der kampen in den lande betrekken.
Ik besluit deze selectie van krantenberichten met een mededeling van 13 december 1916, dat per die datum de laatste ongehuwde Belgen uit het interneringskamp Gaasterland naar Zeist werden overgebracht. Ruim 300 gehuwde Belgen bleven nog en werden in het kamp te Oudemirdum ondergebracht. In verband met deze verplaatsingen werd toen het detachement marechaussee opgeheven.

Behalve het door de heer Joop Sybrandi in het VDP Bulletin nummer 67 genoemde boekje, blijkt Omrop Fryslân op 28 april 1996 de documentaire "Eene verlatene kolonie van vreemdelingen, Belgen yn Gaasterland 1914-1918" te hebben uitgezonden. Ik heb die documentaire niet gezien, maar las wel de bespreking daarvan in NRC/Handelsblad. Daaruit blijkt dat de vluchtelingen werden ondergebracht in de oude steenfabriek in Rijs, de oude Roomse kerk van Bakhuizen en bij talloze particulieren. Grappig, ik heb een fotokaart van de in aanbouw zijnde nieuwe Roomse kerk in Bakhuizen, welke foto is genomen op het moment dat het kruis op de toren wordt geplaatst. Deze kaart is op 16 maart 1914 afgestempeld en datzelfde jaar werd de nieuwbouw voltooid, zodat de oude kerk aan vluchtelingen onderdak kon bieden.

Steenfabriek te Rijs (Gaasterland) 1915

Maar de heren Harthoorn en Sybrandi zullen meer geïnteresseerd zijn in een kaart die we thans afbeelden. Zowel de voor- als de achterkant van de kaart is hoogst interessant. Op de beeldzijde zien we de zojuist genoemde oude steenfabriek te Rijs en al dan niet in uniform geklede Belgische militairen. Bij de loods links op de voorgrond staan ook 2 vrouwen, waarvan ik maar even aanneem dat zij voor de maaltijden zorgden.
Op de achterkant van de kaart, die alleen een nummer 3019 vermeldt en geen uitgever, schrijft Achille Dewulf, "Ouvrier-Charpentier" (werkman-timmerman) van beroep en deel uitmakend van de 4e Batterie de place, geïnterneerd in Rijs (G = Gaasterland) aan M(onsieur) Jelle Bruinsma, Brievenbesteller te Woudsend, Holland: "De groetten aan de smid en vrouw en aan Attje (?). tot later. Alles gaat goed met mij men hoeft niet ongerust te zijn, maar ben toch onwennig, voor een zekere reden maar het zal beteren met ter tijd".
De smid en zijn vrouw waren zwager en zuster van het echtpaar Bruinsma. Het is niet onmogelijk dat Achille een tijdje onderdak vond bij de dorpssmid voordat hij in Rijs terechtkwam. We kunnen slechts gissen naar "een zekere reden", maar het zal wel het verlangen naar zijn vrouw (en kinderen?) betreffen. Achille Dewulf heeft rechtsboven vermeldt "Service Militaire" als gevolg waarvan er, behalve het poststempel van "Rijs Interneeringdepot" op 8 december 1915 ook een stempel "Portvrij, Franc de Port, Militaires étrangers internés dans les Pays-Bas" werd geplaatst.

Deze mooie kaart kreeg ik van mevrouw H. Visser-Bruinsma, de dochter van de geadresseerde brievenbesteller J. Bruinsma, die samen met zijn vrouw ook een boekhandel had waar vele prentbriefkaarten van Woudsend werden verkocht. Daarover schreef ik al iets in mijn artikel 'Onze Encyclopedie van de Nederlandse prentbriefkaart' in bulletin nummer 59, blz. 36 en 37.

Balk, Friesland 1914

Van diezelfde dame kreeg ik ook de fotokaart te leen van een groep Belgische vluchtelingen die op 3 november 1914 in Balk poseerde. Het zijn militairen die in de begintijd kennelijk nog in allerlei dorpen in Gaasterland verbleven en naderhand geconcentreerd werden in de kampen in Rijs en Oudemirdum. Het is een duidelijke opname die door de militairen bij een fotograaf besteld zal zijn om naar het thuisfront te kunnen sturen. De achterzijde van de fotokaart heeft een middellijn en adreslijnen, maar vermeldt helaas niet de naam van de fotograaf. Het blijft voor mij wel een vraag of we in dit geval nog van een prentbriefkaart mogen spreken, want de kaart zal niet publiekelijk doch alleen maar aan de afgebeelde militairen zijn verkocht. Of het nu een particuliere foto of een prentbriefkaart is, de afbeelding past wel prima bij het onderwerp.

Jan J. de Vries

e-mail: jan96jan@wxs.nl

Gezocht:

Prentbriefkaarten van **Overloon** (N.Br.) vòòr 1950 + Nederlandse prentbriefkaarten van het dagelijkse leven waarop duidelijk affiches (posters) zichtbaar zijn.

P. van de Pasch, Mr. Henckensstraat 22, 5825 CS Overloon, tel. 0478-649008, fax. 0478-649007.

Gezocht: Kwaliteits zw/w **prentbriefkaarten van West Afrika** van de fotograaf/uitgever Edmund Fortier, Dakar.

Gaarne opgave van no. en tekst.
J.J. Krekelaar, Seringenplantsoen 231, 2982 BL Ridderkerk, tel. 0180-418205 of via Email: jac.krekelaar@planet.nl.

Zie ook de zoeklijst op de site van het CENTRE EDMUND FORTIER: http://home.planet.nl/~kreke003

WIE WEET WAAR?

67-1 Paard en wagen Geen reacties

67-2 "De Stakenberg"

Maar liefst drie reacties bevestigen, dat "De Stakenberg" inderdaad op de Veluwe heeft gestaan. Het diende als hotel en was gelegen onder Ermelo ten N.W. van Elspeet. Midden op de hei.
Het huis was eigendom van Korthals Altes, die het verhuurde aan Leo Weissenbichler, de boekhouder van Hotel "De Mallejan" te Vierhouten. De N.S.B. hield er vergaderingen. Het huis werd gevorderd door Duitse officieren, maar brandde in juli 1943 tot de grond toe af.

De heren Stam, De Hilster en Van Wijngaarden worden bedankt voor hun reactie.

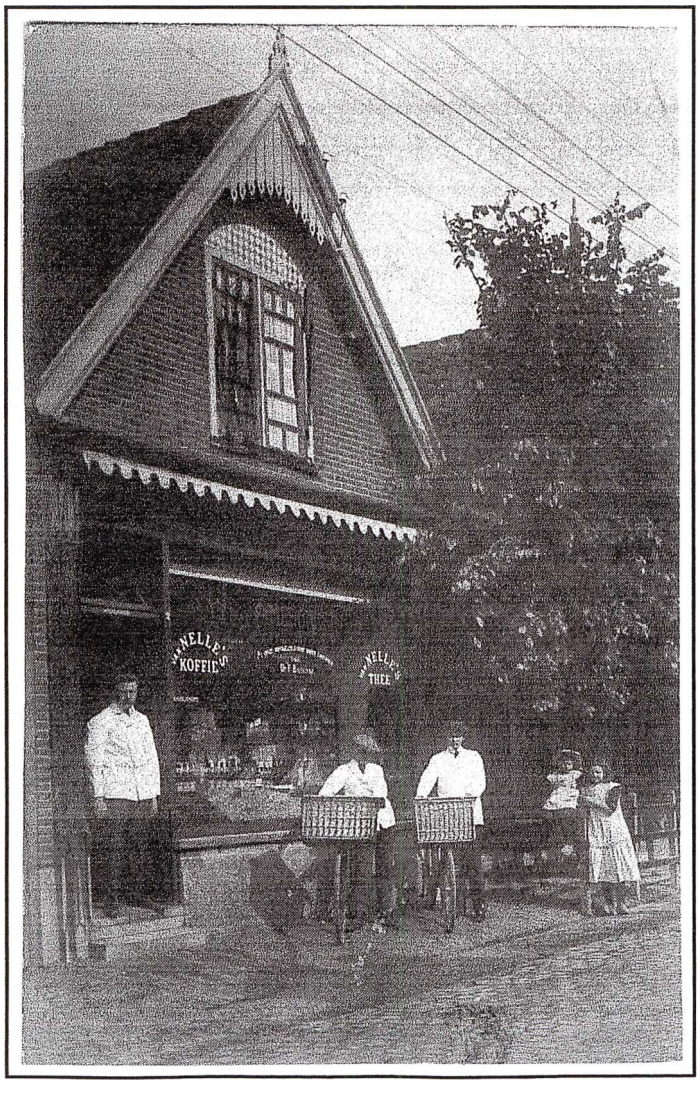

68-1 Kruidenierswinkel

De heer Van Wijngaarden uit Ermelo zond ons nevenstaande fotokaart van een fraai winkelpandje met twee stevige bakkersjongens voor het raam.
Op het raam is met moeite te lezen:
W. of H. van Amerongen
Verder zijn er geen aanwijzigingen.
Vermoed wordt, gelet op de kap-constructie, ergens in Noord Holland of Friesland.

68-2 3 winkels

Uw redacteur is een luie verzamelaar. Incidenteel eens naar een beurs, maar voor de rest ben ik het liefst achter mijn buro bezig met het VDP Bulletin of een andere uitgave. Ik heb er dan ook geen zin in om een Gemeentearchief te bezoeken teneinde de exacte lokatie van een onbekende fotokaart te achterhalen.

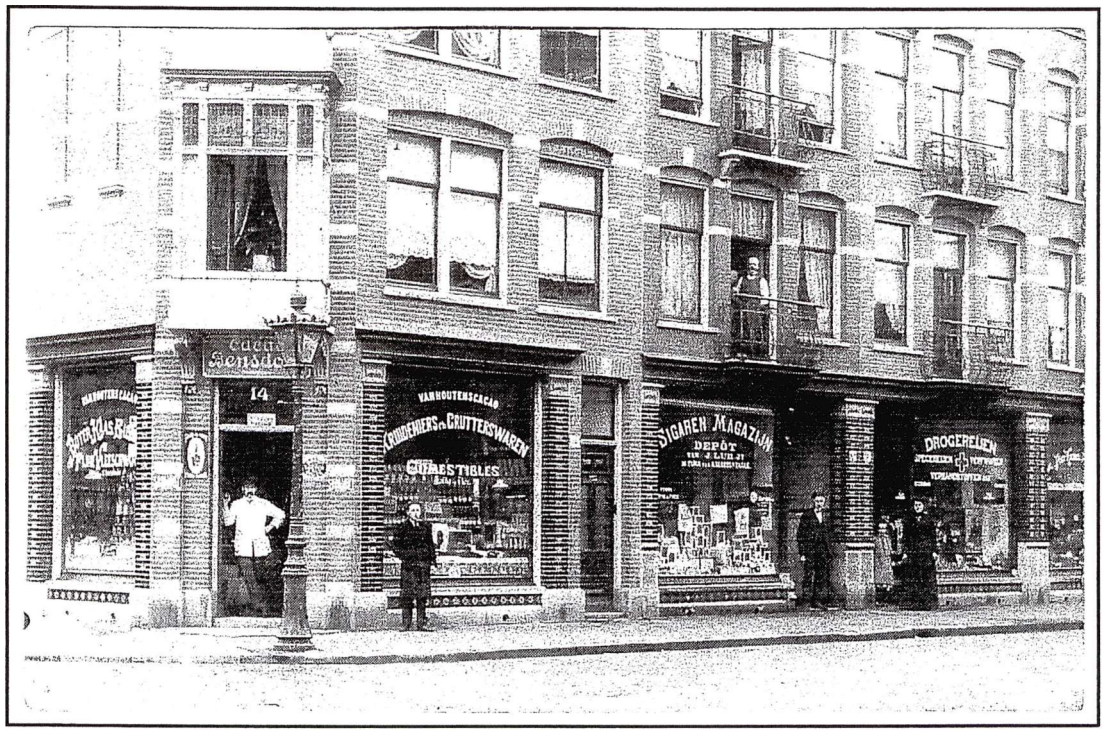

Zo weet ik bijna zeker, dat bovenstaande kaart gesitueerd moet worden in Amsterdam.
Maar omdat er geen straatnaambord is te zien, is het enige aanknopingspunt "Sigarenmagazijn Depot van J. Lub. Jr." de winkel in het midden. En het is zo simpel. Je vraagt naar het adresboek van bijvoorbeeld 1925 en zoekt Lub Jr. op. Als hij daar niet in staat, dan moet je een paar jaar eerder of later zoeken. Dan komt er een straatnaam boven.
U stapt op de fiets en met het Bulletin in de hand kijkt U of de gevelrij klopt met de kaart.
Het mooiste zou zijn als U een foto maakt van de huidige situatie en die opstuurt naar de redactie. Ik kan garanderen, dat deze dan afgebeeld zal worden!

VERZAMEL **VERZAMEL**

- Onbeschreven Religieuze Kunstkaarten, formaat 10 x 15 cm met afbeeldingen rondom Kerstmis, Pasen, Christus-Hemelvaart en Pinksteren.
  Deze afbeeldingen zijn als kunstwerken te zien in Kerken, Kloosters, Kapellen en Musea in Nederland en Europa.

- Zoek ook adressen van Uitgevers, Organisaties en Instellingen in Nederland en Europa, die deze Religieuze Kunstkaarten uitgeven.

Chr. Janssen, Kamilleweg 52, 6596 BH Milsbeek,
tel. 0485-518439

VERZAMEL **VERZAMEL**

Ik ben op zoek naar:

Vier prentbriefkaarten voor het misdeelde kind, Nederlandse Bond tot Kinderbescherming, 1934/1935; ontwerp Nico Bulder.

Ook zoek ik de Nieuwjaarskaart van de Nederlandsche Vereniging tot afschaffing van alcoholhoudende dranken uit 1935 en de Nieuwjaarskaart Wereldbibliotheek uit 1937; beide naar ontwerp van Nico Bulder.

Reacties naar Lambert Hermkens, Voorhelmstraat 31, 2012 ZM Haarlem, tel. 023-5321803.

ZO KAN HET OOK GEBEUREN

Bij een recente en hoognodige opruimbeurt in de kamer, die bedoeld is als logeerkamer, kwam ik al afstoffend bij een lijvig album, dat tot mijn verrassing kaarten bleek te bevatten. Al bladerend herinnerde ik me, dat mijn zoon, toen 6e klasser Lagere School wel eens meeging naar het Waterlooplein in de hoop voor een koopje een Biggles te vinden. Bij zo'n gelegenheid zag hij in een rommelbak een paar kaarten, die hem op 't idee brachten geschiedenis op kaarten te verzamelen, in 't bijzonder: de 80-jarige oorlog. Hiervoor zocht hij kaarten, die zich op de laagste sport van begeerlijkheid bevonden: de bruinige repro's van portretten, standbeelden, enz., alles waar iedere handelaar maar al te graag vanaf wil. Hij had er veel plezier in en kreeg in korte tijd de inhoud van dit album bij elkaar. Hij verbaasde een antiquair door vier gulden te willen betalen voor een inderdaad prachtige gravure van de Overwintering op Nova Zembla, maar toen er niet veel nieuws meer te vinden was, hield hij 't voor gezien. En wijdde zich aan het verzamelen van Beatles en Stones.

Nu ik het album doorbladerde, kon ik merken, dat de leraar z'n leerlingen niet alleen jaartallen had laten leren, maar kennelijk ook uitgebreid verteld had over personen, die ieder op hun eigen terrein belangrijk en invloedrijk waren geweest. De eerste pagina toont een serie kaarten over Floris V (door d'edelen vermoord!). Dat hoorde er eigenlijk niet helemaal bij. Maar vooral natuurlijk waren er portretten uit de tijd van de Spaanse dictatuur. Portretten van Karel V en Philips II wisselen af met die van Willem van Oranje, Maurits, Frederik Hendrik en een paar pagina's verder: van onze grote zeehelden uit dit tijd. Het ontzet van Den Briel, van Leiden, beroemde zeeslagen en de portretten van de Ruyter (die er op iedere afbeelding anders uitziet), Maarten Hzn en Cornelis Tromp, Jan Evertsen, en nog heel wat anderen komen aan de orde. Er zijn kaarten bij van Maarten Luther, van Jan Hus op de brandstapel, van Melanchton, Zwingli, en van Desiderius Erasmus.
Natuurlijk mocht het bezoek van Czaar Peter aan de scheepswerf van Zaandam niet ontbreken. En tot slot kijken beroemde schrijvers ons zelfbewust aan.

Waarom dit stukje nostalgie, vraagt U natuurlijk. Wel, er wordt ons steeds gevraagd om een "Handleiding voor het verzamelen van prentbriefkaarten". En ik zou wel eens willen weten hoeveel van onze doorgewinterde verzamelaars-leden het ontbreken van zo'n handleiding smartelijk gemist hebben bij het bijeenbrengen van kaarten, die door hun artistieke of historisch interessante afbeelding plotseling het "willen hebben en bewaren" gevoel opwekten. Dat men voor sommige onderwerpen wel eens een encyclopedie raadpleegt, accoord. Dat kaarten van een illustrator interesse opwekt voor de levensloop van de kunstenaar spreekt vanzelf. Maar is daar een handleiding voor nodig? Of hoopt men tips te vinden om snel een hoop geld te verdienen?

N.S.

KLEIN FORMAAT

Al tientallen jaren ben ik hevig geïnteresseerd in het fenomeen prentbriefkaart en af en toe bekruipt mij het gevoel, dat ik zo langzamerhand alles wel eens gezien heb. Maar dan gebeurt het weer! Je vindt een kaart, die al lang gezocht werd of kan een oud origineel album met kaarten aanschaffen of je komt iets tegen, wat je nog nooit eerder gezien hebt. Dat overkwam mij onlangs toen ik weer eens een antiquariaat bezocht waar prentbriefkaarten wel aanwezig zijn, maar niet de boventoon voeren. Daar trof ik in een doosje "Allerlei" twee stuks aan van de

SNÖBOLLS KORT

Nu vraagt een ieder zich natuurlijk af wat dat dan wel mag betekenen. Als je de kaart in handen hebt, is dat niet zo moeilijk, want de kaart is rond en op de voorkant staat Gott Nytt Är. Dan is het duidelijk, dat we richting Scandinavië moeten en de vertaling moet zijn **Sneeuwbalkaart** (afb. 1 en 2). En dat is een term, die ik niet kende. Wel reeds bekend waren de kleine leuke halve kaartjes (formaat 7 x 10,3) van illustrateurs als Jenny Nystrom, Margit Holmberg, Ingeborg Klein e.a. Het is pas leuk, als dit soort kaartjes echt verstuurd zijn geweest. Het land van herkomst is dan duidelijk (Zweedse postzegel) en via het stempel is datering mogelijk (1935) (afb. 3 t/m 5).

In mijn lezing over Mechanische kaarten enige tijd geleden heb ik de afwijkende formaten kort genoemd, omdat ze net als kaarten van hout, leer of met stof en ook de zijden kaarten niet puur mechanische kaarten zijn, maar toch afwijken van de reguliere uitvoering van de prentbriefkaart.

Andere voorbeelden van klein formaat kaarten zijn in de lengte gehalveerde kaarten. Dat noemen we in Nederland een boekenleggerkaart (in het Engels Panel Postcards). Omdat in Nederland streng de hand gehouden werd aan het minimale formaat wat een prentbriefkaart mocht hebben, zijn dit soort kaarten niet geïmporteerd en komen ze voornamelijk voor in Engeland, Frankrijk en Italië.

LEVENDE KAARTEN

Een andere recente vondst leidt tot de onthulling van de term "Levende Kaarten". Ook deze werd niet aangetroffen in de "Encyclopedie van de Nederlandse Prentbriefkaart". Met referte aan de polemiek omtrent de grenzen van de prentbriefkaart (zie Vragenrubriek elders in dit Bulletin) ben ik van mening, dat we met de Levende Kaarten net over de grens zitten. Levende Kaarten zijn in feite mechanische kaarten (met draaimechaniek), die door middel van de enveloppe getransformeerd worden tot een kaart. Los, zonder enveloppe, was ik de kaart wel eens tegengekomen, maar op die manier beschouw ik de kaart niet als prentbriefkaart. Nu ik enkele kaarten heb gevonden met enveloppe, waarop staat Levende Kaarten, is alles duidelijk en ben ik van mening, dat we hier te maken hebben met een mechanische wenskaart. Als prentbriefkaart komen deze kaarten toch wel voor. Aan de achterzijde wordt dan een laagje papier geplakt met prentbriefkaart-indeling. Het probleem daarbij is, dat de draaibare cirkel moet uitsteken wat dergelijke kaarten een afwijkend formaat bezorgd en erg kwetsbaar maakt.

Er bestaan volgens de mededeling op de enveloppe zes verschillende afbeeldingen, die door **Dick Vandé** getekend zijn. Helaas staat er op de in 1959 verstuurde enveloppe geen uitgever vermeld.

Levende Kaarten

- Wat ziet onze Jantje?
- De gefopte schilder
- Bij de Eskimo-familie
- Filmen in het bos
- Het kleuterorkest
- In de muizenbioscoop

Afb.1 en 2 Voor- en achterzijde van de Snöbollskort, Zweden ± 1925

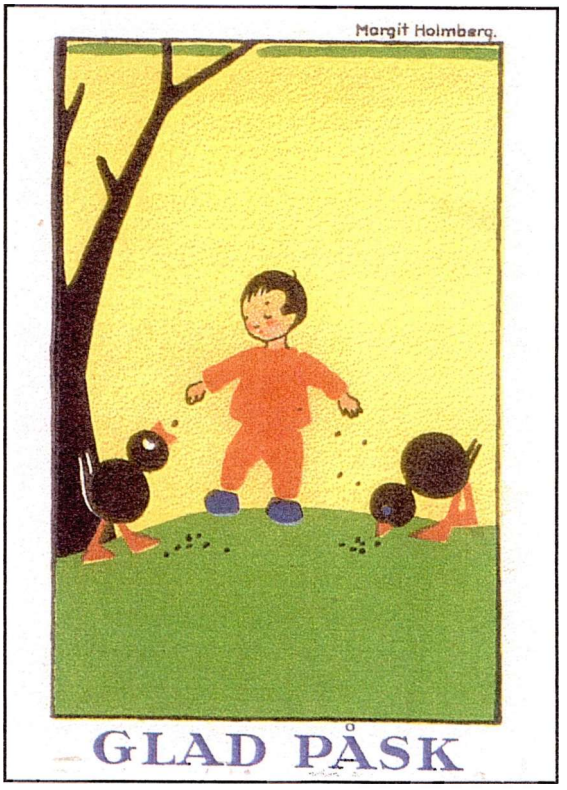

afb. 3 t/m 5 Fraai getekende Paaskaarten op ware grootte (=100%) en de achterkant van een soortgelijke kaart (1935)

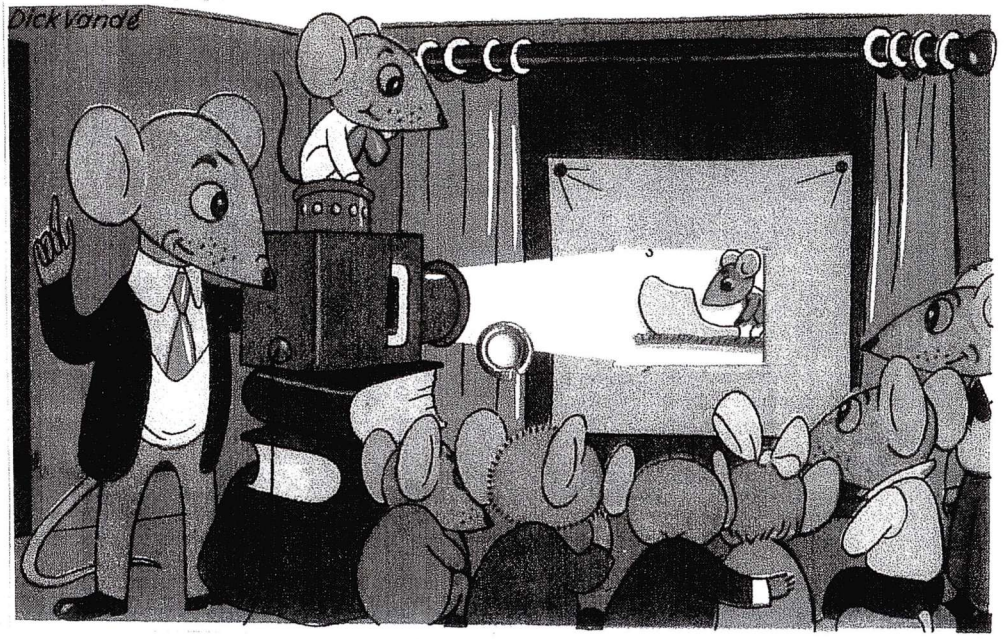

In de muizenbioscoop Ill." Dick Vandé (achterkant blanco)

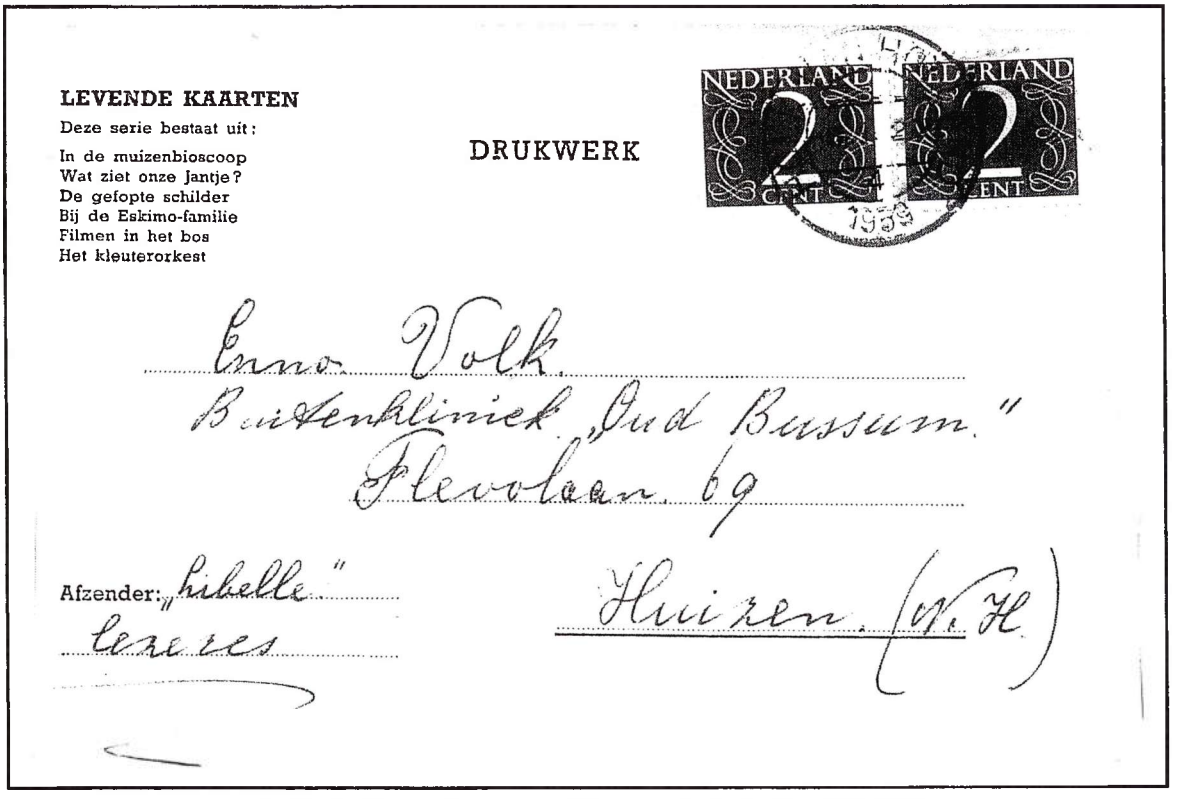

Voorbedrukte enveloppe ten behoeve van de draaikaart (1959)

WWW.PRENTBRIEFKAARTEN.COM

Sinds ruim een jaar beschikt de VDP over een eigen WEB-site
WWW.PRENTBRIEFKAARTEN.COM
Tot nu toe bestond deze site uit een klein aantal pagina's

1 informatie over de VDP
2 VDP bulletin
3 Publicaties
4 Activiteiten

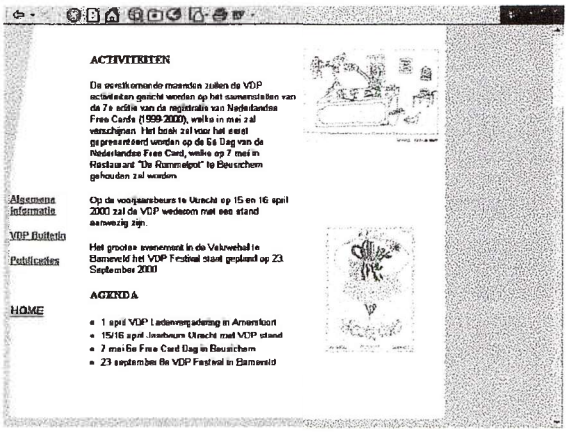

De komende tijd moet de VDP-site uitgroeien tot de startpagina voor de prentbriefkaart-verzamelaar in Nederland en hopelijk gaat hij ook belangrijk worden voor de buitenlandse prentbriefkaarten verzamelaars (meertalig).

Voorlopige vernieuwingen
Er komt een opsomming van alle VDP bulletins met een inhoudsopgave. Later een alfabetisch overzicht van de artikelen die de afgelopen (bijna) 20 jaar in het bulletin gestaan hebben.

Er komt een volledige opsomming van de tot nu toe door de VDP uitgegeven publicaties met een korte beschrijving van de inhoud.
Geheel nieuw wordt de pagina met de links naar veel andere sites die met prentbriefkaarten te maken hebben maar ook sites die voor de prentbriefkaartverzamelaar van belang kunnen zijn.

Ook zullen we een agenda bij gaan houden met beurzen maar ook veilingen waar prentbriefkaarten aan bod komen.

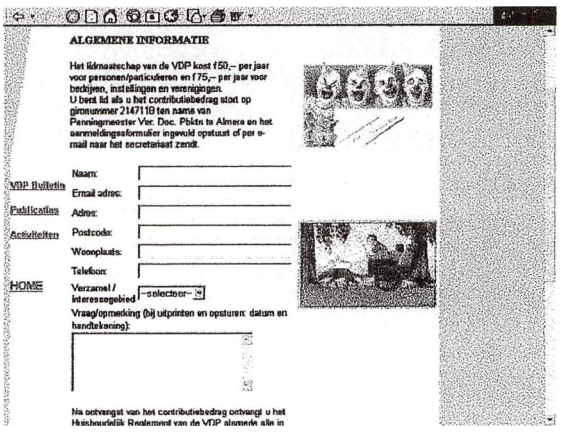

In een volgende fase wordt het misschien mogelijk om wisselende collecties te tonen

Voorlopig kunt u voor freecards en een verzameling Delft kaarten nog naar de site van Jan Lagendijk
http://www.freecardworld.com

Op de site van Xavier Ansoult informatie over de Belgische freecards
http://users.skynet.be/photo/liste.html

Of de site van Keith Edmonson met freecards van Verenigd Koninkrijk,Italië en USA
http://members.tripod.com/~Keith_Edmonds on/Boomlist.htm

Op de site van Leon Zijlmans veel info over freecards en veel informatie over zijn autoverzameling (folders, catalogie etc.)
http://www.carsonpaper.nl

Prentbriefkaarten uitgevers vindt u onder
http://www.inkognito.de
http://www.artunlimited.com

heeft u nog tips voor onze VDP-site mail ze dan
jelte.wasmus@12move.nl

jan wasmus

Overzicht van uitgevers van Freecards met hun site adres

binnenkort aan te klikken op onze VDP website

Andorra

Nivell 10 Publicitat (thans Postaland Nivell 10)

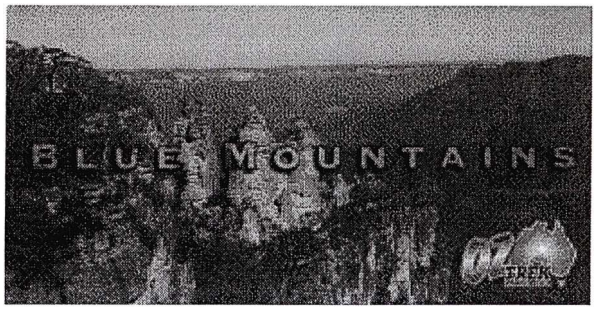

Australie

AD Card (thans Avant Card)
ArtistiCo Advertising (thans Propaganda Free)
http://www.freecardworld.com/artistico.html
Friendly Fire Postcards (thans Avant Card)
http://www.freecardworld.com/friendlyfire.html
Friendly Fire Postcards (thans Avant Card)

Guerilla (thans Avant Card)
http://www.freecardworld.com/guerillaaustralia.html
Postcards from the Edge (thans Sydney Postcards)
http://www.freecardworld.com/postcardsedge.html
Propaganda Spread the World (thans Propaganda Free)
Propaganda Free Postcard (thans Avant Card)
http://www.freecardworld.com/propaganda.html
Sydney Free Postcard Advertising (thans Avant Card)
Unicards (thans CampusCards)
http://www.freecardworld.com/sydneyaustralia.html
World Domination (thans Avant Card)

Canada

Communication (nietmeer aktief)
http://www.freecardworld.com/xposecanada.html

Chili

Apos Freecards
http://www.freecardworld.com/aposchile.html
(stopped)

Denemarken

Select Card (gestopt in 1999)
http://www.freecardworld.com/selectdenmark.html

Duitsland

!goCards (thans TipCard)
Din-A-6 (thans CityCards)
http://www.freecardworld.com/dinamix.html

Die Freikarte
http://www.freecardworld.com/freikartegermany.html
MasterCard
Nimit Gratispostkarte
http://www.freecardworld.com/nimitgermany.html
Publicard (thans PubliCom)</FONT

http://www.freecardworld.com/publicardgermany.html
Yo-cards

Frankrijk

Aremedia (thans Cart'Com)
Canacart
Cart Info
Charlie Papa Communication
Coté Ouest
Freikarte
Koala
Les Carte Gratuites
http://www.freecardworld.com/Lescartegratuite.html
Marée Haute
Médiacartes (thans Promocartes)

http://www.freecardworld.com/mediacartesfrance.html
Pistolet Blue (gestopt in 1998)
Pro MC (thans Promocartes)
Promocartes (thans Cart'Com)

http://www.freecardworld.com/promocartesfrance.html

Hongarije

Gondolap (nu Boomerang)
http://www.freecardworld.com/gondolaphungary.html
Open Freecards (gestopt)
http://www.freecardworld.com/openfreecards.htm

Israël

Boomerang (thans Shelly's Postcards)
http://www.freecardworld.com/boomisrael.html
Bulbul Ltd. (thans Boomerang)
Honeybee
http://www.freecardworld.com/honeyisrael.html

Letland

Citrus Promotion (gestopt)

Mexico

Escaparate Salud y Belleza (thans Sport & Universitario)
Zig Zag Racks (thans Escaparate)

Nederland

AD Airpost (thans Boomerang Flycards)
AD Post(thans AD Collegecards)

http://www.freecardworld.com/adpostnetherlands.html
AD Collegecards (thans Boomerang)

http://www.freecardworld.com/adcollegenetherlands.html
Free Card (gestopt)

http://www.freecardworld.com/freecardnetherlands.html
NoteCards (gestopt)
http://www.freecardworld.com/notecards.html
Take-Art (gestopt)
http://www.freecardworld.com/takeart.html

Nieuw Zeeland
Little Billboards (thans Profile Plus)
http://www.freecardworld.com/littlebillboardsnz.html

Noorwegen
Grapevine (thans Kort Sagt AS)
http://www.freecardworld.com/grapevinenorway.html

Oostenrijk
Freecart (thans Creative Galerie & Freecart
Lois C(art)ds
http://www.freecardworld.com/loisaustria.html

Meret Cards (thans Freejack)
OSKARD
http://www.freecardworld.com/oskardaustria.html

Peru
Gift Cards

Portugal
Companhia Postal

Schotland
Freecard (stopped)
http://www.freecardworld.com/freecardscotland.html

Singapore
Postcard Ads (thans ZoCards)

http://www.freecardworld.com/postcardsingapore.html

Spanje
Go-Card Canarias
Infomart
Kart grafico
Vanguardia (thans Vancart)
http://www.freecardworld.com/vanguardiaspain.html

USA
213 Postcard (thans GoCARD)
http://www.freecardworld.com/213postcards.html
888 Postcard (thans GoCARD)
http://www.freecardworld.com/888postcards.html
BrandAid Communications (thans Eyecards)
http://www.freecardworld.com/brandaid.html
Fivefinger (thans GoCARD)

http://www.freecardworld.com/fivefingeramerica.html
Fivefinger / Pik:Nik
Frankie Freecards (thans GoCARD later HotStamp)
http://www.freecardworld.com/frankiefreecards.html
Gitter's Card Gallery (thans m@x Racks)
http://www.freecardworld.com/gitterscardgallery.html
Global Design (thans HotStamp)
http://www.freecardworld.com/globaldesign.html
GoCARD / Pik:Nik
http://www.freecardworld.com/gocardpiknik.html
GoCARD / Tower Records
http://www.freecardworld.com/gocardtower.html
Nationwide Postcard Advertising
On the House Postad (thans Pik:Nik later HotStamp)
http://www.freecardworld.com/onthehouse.html
On the House Postads / Fivefinger
Pik:Nik (thans HotStamp)
http://www.freecardworld.com/piknikamerica.html
Pik:Nik / GoCARD
http://www.freecardworld.com/piknikgocard.html
Postcard Factory Advertising (thans m@x Racks)
http://www.freecardworld.com/postcardfactory.html
The Card Gallery (thans m@x Racks)
http://www.freecardworld.com/thecardgallery.html
Three Dots Gratis Postcards (thans m@x Racks)
http://www.freecardworld.com/thecardgallery.html

Verenigd Koninkrijk
Freecard Advertising (thans Freecard Media)
Time Out (thans Freecard Advertising)

http://www.freecardworld.com/timeoutuk.html"><B><FONT
Time Out / Freecard Advertising

http://www.freecardworld.com/timeoutfreecarduk.html

IJsland
Nótt & Dagur (thans ATH! Postcards)

Zuid-Afrika
Cardmap
http://www.freecardworld.com/cardmapsa.html

Zweden
City Card (thans Supercard)
http://www.freecardworld.com/citycardsweden.html
Mediagruppen (thans Citrus Sverige)

http://www.freecardworld.com/mediagruppensweden.html
Silverado
http://www.freecardworld.com/silveradosweden.html
Supercard (thans Citrus Sverige)
http://www.freecardworld.com/supercardsweden.html

met dank aan de site
http://freecardworld.com

Gespecialiseerd in alle soorten prentbriefkaarten

Als een der verzamelaars met een zeer grote collectie prentbriefkaarten van het Waddeneiland **Ameland** houdt hij zich aanbevolen voor kranteknipsels, oude dorpskaarten en foto's van dit prachtige eiland.
Verder kan hij voor zijn verzameling van de **provincie Groningen** oude dorpskaarten van de kleinere plaatsen zeer wel gebruiken.

JAAP BOUWMAN

VERZAMELAAR

In- en verkoop/ruil van oude prentbriefkaarten

Jaap Bouwman
Poelestraat 38/1, 9712 KB Groningen
Telefoon 050-3125976

Postzegelveiling Wiggers de Vries bv

G. J. Garritsen beëdigd taxateur.

* 5 Internationale veilingen per jaar
* Regelmatig aanbod van *prentbriefkaarten*
* Gevarieerd aanbod van materiaal
* Vrijblijvend advies inzake verkoop
* Correcte omschrijving van kavels
* Gratis catalogus bij regelmatige aankoop

Heemraadschapslaan 100
1181 VC Amstelveen

telefoon 020 - 6249740
fax 020 - 6249749

HOFMAN KAARTEN ENZ.

* Stripboeken
* Filmsterfoto's en kaarten
* Fantasiekaarten
* Spoorweg- en tramkaarten
* Koninklijk huis
* Luchtmacht/schepen
* Illustrateurs

etc. etc.

Columbuslaan 175
3526 ED Utrecht
Tel. 030-2890136

Volop parkeergelegenheid

Buslijn 7 stopt voor de deur

Wij staan op beurzen en boekenmarkten

Wilt U ons bezoeken aan huis, gaarne eerst even bellen.

Eindelijk is er na 30 jaar weer een geheel herzien 'aardrijkskundig woordenboek' verschenen:

'De Topografische Gids van Nederland'

door Frank van den Hoven

Dit boek is onmisbaar op de boekenplank van iedere prentbriefkaartoloog, want het bevat alle maar liefst 15.000 plaatsen (ter vergelijking; het telefoonboek bevat er 3.000, het postcodeboek 5.000) met onder meer de volgende gegevens:

- Ligging (welke provincie en van wanneer tot wanneer viel het onder welke gemeente, bijgewerkt tot en met 1997. Bijlage met herindelingen 1998 is bijgevoegd);
- Van wanneer tot wanneer is een plaats een gemeente geweest;
- Inwonertallen (onder meer de complete volkstelling van 1840 is er in verwerkt = aantallen huizen en inwoners tot aan het kleinste buurtschapje);
- Van wanneer tot wanneer heeft een plaats een postkantoor gehad (zodat je weet of er een stempel van is geweest);
- Uit welke plaatsen en gemeenten is een gemeente ontstaan;
- Welke plaatsen en gemeenten zijn wanneer aan welke gemeente toegevoegd;
- Verschillende schrijfwijzen voor een plaats;
- Verschillende plaatsen met dezelfde naam worden consequent uit elkaar gehouden;
- Aanvullend wetenswaardigheden als; naamsverklaringen, ontstaansgeschiedenissen en bezienswaardigheden. De achtergrondinformatie heeft vooral betrekking op de relatief onbekende kleine dorpen en buurtschappen;
- 800 pagina's, 18x25 cm., genaaid en gebonden in harde kaft, voorzien van 400 bijzondere afbeeldingen (recente foto's, oude prentbriefkaarten, plattegronden) van doorgaans niet algemeen bekende plaatsen en objecten;
- Het boek ligt niet in de winkels. Om het voor u betaalbaar te houden kunt u het alleen rechtstreeks bij de uitgever bestellen door overmaking van *f*129,95 inclusief *f*4,95 bijdrage in de verzendkosten, op giro 4752860 t.n.v. uitgeverij Filatop te Amersfoort. U krijgt het dan (alléén voor de 1ste druk; genummerd en gesigneerd) binnen een week toegezonden. U kúnt natuurlijk wachten tot 27 september in Barneveld, maar dan loopt u wel het risico dat ie uitverkocht is; de eerste druk is slechts 2.000 stuks en we zijn al bijna op de helft...
- Nadere inlichtingen kunt u desgewenst krijgen op tel. (033) 4723696 of e-mail fvdhoven@wxs.nl. Een folder met uitgebreide beschrijving staat op internet op http://www.Topo.net.
- P.S.: Ga ook eens kijken op http://www.**Verzamel.net**. Heeft een apart gedeelte voor prentbriefkaartologen, waar je onder meer **gratis** kunt adverteren!

Uitgeverij Filatop, daar steek je wat van op!

ALGEMENE LEDENVERGADERING

op

14 april 2001 aanvang 10.00 uur

in Conferentiecentrum "De Eenhoorn" te

Amersfoort (tegenover het station)

AGENDA

1. Opening
2. Bestuursmededelingen en correspondentie
3. Notulen ledenvergadering 25 november 2000 (zie Bulletin 67)
4. Jaarverslag 2000 secretaris (zie Bulletin nr. 67)
5. Financieel Verslag 2000 (zie elders in dit Bulletin)
6. Verslag kascommissie en benoeming nieuwe leden kascommissie
7. Voortgang VDP
8. Rondvraag
9. Sluiting

******* LUNCH *******

10. Veiling

In een (informele) veiling worden kaarten e.d. per opbod verkocht, welke door de leden ter beschikking gesteld zijn aan de VDP. De opbrengst van de veiling komt geheel ten goede aan de kas van de VDP.
Heeft U kaarten dubbel of overcompleet? Gun ze de VDP. U kunt ze opsturen naar de voorzitter of aanbieden op de dag van de vergadering.

Na afronding van de vergadering is er gelegenheid tot het aanschaffen van de VDP-uitgaven en tot het onderling ruilen van prentbriefkaarten.

FINANCIEEL VERSLAG 2000

1999 werkelijk		2000 begroot	2000 werkelijk	2001 begroot
BATEN				
Contributies + donaties *	20.097,40	23.250,--	23.875,--	23.500,--
Advertenties	964,65	1.250,--	1.615,--	1.950,--
Publicaties	17.075,15	8.500,--	10.914,99	9.000,--
Verloting/veiling	2.719,45	2.250,--	2.307,--	2.500,--
Rente	-,--	-,--	81,93	-,--
	40.856,65	35.250,--	38.793,92	36.950,--
LASTEN				
Best. secr. adm.	7.105,07	8.500,--	7.366,57	8.500,--
Ledenvergadering	2.713,32	3.000,--	3.264,50	3.000,--
Bulletin	13.712,10	13.500,--	14.885,48	15.350,--
Acties/evenementen	470,29	1.200,--	-/- 674,81	800,--
Produkties/verzending**	11.615,77	7.000,--	6.507,21	7.500,--
Internet web-site	881,--	1.000,--	1.410,--	1.500,--
	36.497,55	34.200,--	32.758,95	36.650,--
Exploitatie resultaat	4.359,10	1.050,--	6.034,97	300,--

BALANS

DEBET	31-12-2000	31-12-1999	CREDIT	31-12-2000	31-12-1999
			Reserve***	10.113,95	6.078,98
			Jubileumreserve	2.000,--	-,--
Kas	91,70	30,65	Studiefonds	200,--	200,--
Giro	2.638,05	9.447,33	Transitoria	471,95	445,--
Giro kapitaalrekening	10.056,15	-,--	Nog te betalen	-,--	2.754,--
	12.785,90	9.477,98		12.785,90	9.477,98

* Ook in 2000 is een donatie ontvangen ten bedrage van *f* 1.500,-- van Boomerang Freecards te Amsterdam

** Op deze post is *f* 775,-- in mindering gebracht, zijnde de van en via Ton van Haaften ontvangen bijdragen inzake Gratis Kaarten deel 7.

*** De voorraad publicaties wordt overeenkomstig een daartoe strekkend besluit van de ledenvergadering niet gewaardeerd.

BEURSAGENDA 68

De aankondigingen in deze beursagenda zijn gratis. Echter de gegevens zijn voor verantwoordelijkheid van de desbetreffende organisatie.
Indien een beurs niet vermeld is in deze agenda, meldt het dan aan de redactie van het VDP Bulletin.

APRIL

07-04	**Arnhem-Zuid**	Jubileumbeurs De Verzamelaar De Rijnhal, Olympusweg 1	08.00 - 17.00 uur
08-04	**Ulvenhout**	PBK beurs De Harmonie, Dorpsstraat 55	10.00 - 14.30 uur
14-04		**VDP Jaarvergadering te Amersfoort**	zie aankondiging elders
21-04	**Rotterdam**	PBK beurs Feijenoord-Station, NS Station Zuid	10.00 - 16.00 uur
28-04	**Utrecht**	Grote Verzamelbeurs Zalencentrum Maresca, Sartreweg	09.30 - 17.00 uur

MEI

05-05	**Rijswijk**	PBK beurs Gebouw Hofrust, Herenstraat 44/b	12.00 – 16.00 uur
05-05	**Barneveld**	PBK beurs Veluwe Hal	10.00 – 14.30 uur
12-05	**Waddinxveen**	PBK beurs Zalencentrum Het Nieuwe Trefpunt, Stationsstraat 18	10.00 – 14.30 uur
19-05	**Hengelo**	Jubileum Verzamelbeurs de Waarbeek, Twekkelerweg 327	10.00 – 17.00 uur
19-05	**Zevenbergen**	PBK beurs Het Anker, dr. Ariënslaan 80	10.00 – 14.30 uur
27-05		**8e Free Card Dag te Beusichem**	zie aankondiging elders

JUNI

02-06	**Houten/Utrecht**	PBK beurs Megacarta College De Heemlanden, de Slinger 48	10.00 – 16.00 uur
09-06	**Apeldoorn-Zuid**	PBK beurs De Stolp, Violierenplein 101	10.00 – 14.30 uur

16-06	**Zierikzee**	PBK beurs Multi Functioneel Centrum De Huybertsstraat 35	10.00 – 14.30 uur
23-06	**Hellevoetsluis**	PBK beurs Sporthal de Eendracht, Sportlaan 2	10.00 – 14.30 uur
30-06	**Bolsward**	PBK beurs Cultureel Centrum Ons Gebouw Broereplein 7	10.00 – 14.30 uur

VDP FESTIVAL

22 SEPTEMBER 2001

in de grote sportzaal

van de

VELUWEHAL te

BARNEVELD

De voorbereidingen voor het grootste evenement op het gebied van prentbriefkaarten zijn alweer in gang gezet.
De aanmeldingsbrieven aan de meer dan 70 standhouders zijn onlangs verstuurd. Natuurlijk zijn er op die dag ook ruiltafels beschikbaar, maar U zult beter scoren als U een tafel reserveert tussen de professionele en geroutineerde standhouders.
Een bijkomend voordeel is, dat de standhouders eerder naar binnen mogen om hun tafels in te richten.

Heeft U prentbriefkaarten dubbel of wilt U anderszins kaarten ter verkoop aanbieden, neem dan nu al contact op met **Organisatie VDP Festival, Tramweg 50, 9422 BL Smilde** om een tafel te reserveren.

Op voorhand is al besloten, dat de tafelhuur **niet** verhoogd zal worden en dat VDP-leden een aantrekkelijke korting genieten op de prijs per meter.

VDP-UITGAVEN

		voor leden	voor niet-leden
Geschiedenis van de Nederlandse Prentbriefkaart			
deel I (1871-1900)		*f* 25,--	*f* 30,--
deel IIa (1900-1918)		*f* 30,--	*f* 40,--
deel IIb (1900-1918)		*f* 30,--	*f* 40,--
deel IIIa (1918-1945)		*f* 30,--	*f* 40,--
deel IIIb (1918-1945)		*f* 30,--	*f* 40,--
deel IVa (vanaf 1946)		*f* 30,--	*f* 40,--
deel IVb (vanaf 1946)		*f* 30,--	*f* 40,--
deel IVc (vanaf 1946)		*f* 30,--	*f* 40,--
deel IVa t/m IVc (3 delen)		*f* 75,--	*f* 100,--
compleet deel I t/m IVc (8 delen)		*f* 200,--	*f* 260,--
Encyclopedie van de Nederlandse Prentbriefkaart			
deel I A t/m M (losbladig in ringband)		*f* 55,--	*f* 70,--
deel II N t/m Z (idem)		*f* 55,--	*f* 70,--
Afieveringen Uitgevers			
"Vivat"	van *f* 25,-- voor	*f* 15,--	*f* 20,--
"Vlieger Rotterdam"		*f* 15,--	*f* 20,--
"Nauta 1-1000"	van *f* 22,50 voor	*f* 12,50	*f* 17,50
"Herz"		*f* 15,--	*f* 20,--
"Brouwer en de Veer"		*f* 7,50	*f* 10,--
"Kotting"/(A.Ost)		*f* 27,50	*f* 35,--
"Buurman de Haas"		*f* 15,--	*f* 20,--
"La Rivière & Voorhoeve"		*f* 20,--	*f* 25,--
"Knackstedt & Näther randversieringen		*f* 20,--	*f* 25,--
Fantasie- en Gelegenheidskaarten			
"De Muinck & Co"		*f* 10,--	*f* 12,50
De Prentbriefkaarten van Jan Toorop		*f* 20,--	*f* 25,--
IPA Amsterdam (1959-1987)		*f* 20,--	*f* 25,--
Bokkenwagens op prentbriefkaarten		*f* 20,--	*f* 25,--
Moderne kaarten			
Deel 1 Gratis kaarten 1993-1994		*f* 25,--	*f* 30,--
Deel 2 Gratis kaarten 1994-1995		*f* 30,--	*f* 37,50
Deel 3 Gratis kaarten 1995-1996		*f* 32,50	*f* 40,--
Deel 4 Gratis kaarten 1996-1997		*f* 35,--	*f* 45,--
Deel 5 Gratis kaarten 1997-1998		*f* 30,--	*f* 40,--
Them. Index en Verzamelaarslijst 1993-1998		*f* 12,50	*f* 17,50
Deel 6 Gratis kaarten 1998-1999		*f* 30,--	*f* 40,--
Deel 7 Gratis kaarten 1999-2000		*f* 30,--	*f* 40,--
Oude nrs.VDP-Bulletin			
vanaf nr.19 (nr.23, 47 en 51 uitverkocht)	per stuk	*f* 5,25	*f* 7,50
Losse VDP ringband		*f* 17,--	*f* 22,50

U kunt bestellen door betaling van het verschuldigde bedrag op girorekening nr.2147118 ten name van Penningmeester Ver.Doc.Pbktn, Almere met vermelding van de gewenste uitgaven.

Prentbriefkaarten beurs

MEGACARTA 2001

zaterdag 2 juni 2001 te Houten

Tijd:	**10 - 16 uur**
Plaats:	**College de Heemlanden De Slinger 48 te Houten (Utr) 100 m. Van het N.S.-station Houten**
Per auto:	**A27 afslag Houten**
Per trein:	**Station Houten (elke 15 min. Vanaf station Utrecht CS)**
Deelnemerscapaciteit:	**± 50 standhouders.**
	Gratis taxatie!
Toegangsprijs:	**fl. 3.50**

**Voor meer info en reservering:
Han Ruyters h/o "Groeten Uit"
Tel. 030 - 2 343 343 / fax. 030 - 2 400 234**